

Slušanje glazbe kao neizostavna aktivnost na satu Glazbene kulture

Vidović, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:158253>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-17**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za razrednu nastavu
Integrirani preddiplomski i diplomski studij sveučilišni studij za učitelje

Ana Vidović

**Slušanje glazbe kao neizostavna aktivnost na satu
Glazbene kulture**

Diplomski rad

Zadar, 2017.

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za razrednu nastavu
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij za učitelje

Slušanje glazbe kao neizostavna aktivnost na satu Glazbene kulture

Diplomski rad

Student/ica:

Ana Vidović

Mentor/ica:

Dr. sc. Tomislav Košta

Zadar, 2017.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Ana Vidović**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Slušanje glazbe kao neizostavna aktivnost na satu Glazbene kulture** rezultat mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mogega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mogega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 17. srpnja 2017.

SADRŽAJ

<u>1.</u>	<u>UVOD</u>	1
<u>2.</u>	<u>KRATKI PRIKAZ POVIJESTI GLAZBE U ODGOJU</u>	3
1.1.	<u>Estetski odgoj</u>	4
<u>3.</u>	<u>NASTAVNI PLAN I PROGRAM GLAZBENE KULTURE</u>	6
<u>4.</u>	<u>SLUŠANJE GLAZBE</u>	8
4.1.	<u>Aktivno slušanje glazbe</u>	9
<u>5.</u>	<u>ULOGA UČITELJA U PROCESU SLUŠANJA GLAZBE</u>	11
<u>6.</u>	<u>UDŽBENIK</u>	12
6.1.	<u>Koncepcija udžbenika</u>	12
6.2.	<u>Udžbenik za glazbenu kulturu</u>	13
6.3.	<u>Uloga udžbenika u nastavnim područjima Glazbene kulture</u>	13
<u>7.</u>	<u>ISTRAŽIVAČKI DIO</u>	14
<u>8.</u>	<u>PRVI RAZRED</u>	15
8.1.	<u>Udžbenik br.1</u>	15
8.2.	<u>Udžbenik br. 2</u>	19
8.3.	<u>Udžbenik br. 3</u>	23
<u>9.</u>	<u>DRUGI RAZRED</u>	28
9.1.	<u>Udžbenik br. 4</u>	28
9.2.	<u>Udžbenik br. 5</u>	30
9.3.	<u>Udžbenik br. 6</u>	33
<u>10.</u>	<u>TREĆI RAZRED</u>	37
10.1.	<u>Udžbenik br. 7</u>	37
10.2.	<u>Udžbenik br. 8</u>	39

10.3.	<u>Udžbenik br. 9.</u>	40
11.	<u>REZULTATI ISTRAŽIVANJA</u>	43
11.1.	<u>PRVI RAZRED</u>	43
11.2.	<u>DRUGI RAZRED</u>	45
11.3.	<u>TREĆI RAZRED</u>	46
12.	<u>ZAKLJUČAK</u>	49
13.	<u>SAŽETAK</u>	50
14.	<u>SUMMARY</u>	51
15.	<u>LITERATURA</u>	52
16.	<u>ŽIVOTOPIS</u>	54
17.	<u>POPIS TABLICA</u>	55

1. UVOD

U ovom diplomskom radu ćemo prikazati zastupljenost aktivnosti slušanja u nastavi glazbene kulture i ispitati je li sadržaj slušanja adekvatno obrađen u udžbenicima za glazbenu kulturu. U radu ćemo prikazati, usporediti i analizirati sadržaj slušanja glazbe u udžbenicima triju različitih nakladnika i autora. Udžbenici koje ćemo analizirati i uspoređivati su:

Razigrani zvuci (1, 2, 3); nakladnika Školska knjiga,

autora: Ana Stanišić, Vladimir Jandrašek, Jadranka Šimunov (1),

Vladimir Jandrašek – Jelena Ivaci (2),

Ana Stanišić i Vladimir Jandrašek (3),

Moja glazba (1, 2, 3); nakladnika Alfa,

autora: Diana Atanasov - Piljek

i udžbenici ***Glazbene čarolije (1, 2, 3)***; nakladnika Profil,

autora: Mirjana Žužić – Doris Kovačić

U prvom poglavlju pod naslovom *Kratki prikaz povijesti glazbe u odgoju* istražiti ćemo početke uvođenja glazbe u odgoj i obrazovanje uopće, opisati stajališta raznih pedagoga s naglaskom na estetski odgoj. Koristeći brojnu literaturu prikazat ćemo da je odgoj svrhovit proces koji brojnim odgojnim činiteljima teži izgradnji potpune ljudske osobitosti.

U sljedećem poglavlju ćemo ukratko prikazati aktualni nastavni plan i program (Hrvatski nacionalni obrazovni standard), analizirati zastupljenost nastave Glazbene kulture kao i sadržaje koje HNOS predlaže za određeni razred. Naglasak ćemo staviti na slušanje glazbe.

Treće poglavlje odnosi se na glavni zadatak ovog istraživanja, a to je slušanje glazbe. Definirat ćemo aktivnost slušanja glazbe i njegovu važnost u nastavi Glazbene kulture te ćemo u tabeli prikazati popis skladbi koje HNOS predviđa za slušanje u prva tri razreda osnovne škole.

Sljedeće poglavlje odnosi se na učitelje, odnosno na njihovu ulogu tijekom slušanja glazbe. Učitelja ćemo prikazati kao voditelja i kreatora sata, a pojasnit ćemo i metodičke postupke kod slušanja.

Cijelo ovo istraživanje temeljit ćemo na analizi udžbenika, stoga smo u poglavlju pod naslovom *Udžbenik* pobliže objasnili njegovu ulogu u školovanju i što sve treba sadržavati da bi ostvario svoju svrhu. Je li udžbenik neizostavan dio nastave na satu Glazbene kulture ili ne, vidjet ćemo tek na kraju ovog istraživanja.

U istraživačkom djelu analizirat ćemo udžbenike i pokušati potvrditi sljedeće dane hipoteze.

H1: Slušanje je najzastupljenija aktivnost u nastavi glazbene kulture.

H2: Sadržaja slušanja je adekvatno obrađen u udžbenicima za glazbenu kulturu.

2. KRATKI PRIKAZ POVIJESTI GLAZBE U ODGOJU

Grčki mislioci Aristotel i Platon među prvima su otkrivali glazbu i bavili se njenim vrijednostima. Prema Platonovu razmišljanju ono dobro u glazbi treba promicati, a moralno nepoćudnu glazbu zabraniti. (Krstić i Milić, 2009.). Također, naglašava kako glazbu stvaraju tri stvari: harmonija, riječ i ritam. Nasuprot Platonovom razmišljanju, Aristotel govori kako je glazba izravno uključena u proces odgoja, on navodi kako ona određuje čovjeka. (Krstić i Milić, 2009.). Tijekom stoljeća koja su dolazila nakon velikih mislioca poput Platona i Aristotela glazba je poprimala sve značajnije mjesto u životima ljudi i razvijanju njihove kulture. U sedamnaestom stoljeću glazbu preplavljuje rad znanstvenih predmeta te ona pada do skoro beznačaja. U osamnaestom stoljeću iako neostvarive ideje J. J. Rousseaua, utjecale su na glazbeni odgoj. Na njega su se pozivali filantropisti, u njihovim je domovima za djecu glazba prožimala sav život mladih. Vjerujući da pjevanje djeluje pozitivno na učenje, tj. da ga olakšava pjevalo se u svim prigodama (ujutro, navečer, prije jela..). (Rojko, 2012.). Javlja se njegovanje glazbe u školama iz estetskih, a ne samo izvanglazbenih razloga. Obradom umjetničkih djela isticala su važnost razvoj učeničkog glazbenog ukusa, a samim time vraćamo se glazbi kao umjetnosti. (Rojko, 2012.).

U devetnaestom stoljeću u nastavu glazbe ulaze nove ideje, umanjuje se uloga crkve na školstvo, a narodna pjesma preuzima glavnu didaktičku ulogu u glazbenom odgoju. Pedagozi i glazbenici uspjeli su ugraditi glazbu u pedagogiju tog vremena što je uvelike utjecalo na buduće oblikovanje glazbene nastave u općeobrazovnim školama. Johann Heinrich Pestalozzi svojim pedagoškim spisima poticao je glazbu i davao joj prostor u odgoju djeteta, širio je potrebu za opće obrazovanje svih narodnih slojeva. (Rojko, 2012.). Brojni pedagozi tog doba zagovaraju potrebu glazbenog opismenjavanja dok drugi dio pedagoga ima za cilj učiti pjevati po sluhu. Hermann Kretschmar, reformist njemačke glazbene nastave, osobitu važnost pridaje slušanju glazbe. Naglašava kako i oni bolesna glasa mogu vježbati muziciranje jer dobro slušanje čini njegovu bolju polovicu. (Rojko, 2012., prema Reimer, 1970.). Nadalje, isticao je kako glazbeno opismenjavanje treba biti sastavni dio glazbene nastave, a glazbena nastava sastavni dio obrazovanja. (Rojko, 2012.).

Do Drugog svjetskog rata predmet je nosio naziv *Pjevanje*. Glazbeno opismenjavanje uvodi se nakon Drugog svjetskog rata kako bi učenike osposobili pjevanju po notama. Nedugo nakon toga u nastavu dolaze i druge aktivnosti poput slušanja glazbe, sviranja, stvaralaštva. Uvođenjem dodatnih aktivnosti nastava je postala preopterećena i zadaci nisu mogli biti ostvareni. (Šulentić Begić, 2009.). Takva nastava sa šest nastavnih područja koji su kroz jedan sat nastave glazbe tjedno vodili po načelu: od-svega-po-malo, imala je ishod „in omnibus aliquid, in toto nihil“, tj. učenici nisu stjecali znanja, a ni glazbene vještine. (Šulentić Begić, 2010., prema Rojko, 2007.). Otvoreni model nastave glazbe u Hrvatskoj se primjenjuje od školske godine 2006./2007., takav model nastave vodi intezivnom glazbeno – estetskom odgoju. (Rojko, 2007.).

a. Estetski odgoj

„Sve ima svoju ljepotu, no svatko to ne vidi.“ Konfucije

Razvijanje kritičkog mišljenja zadatak je cjelokupnog odgojno-obrazovnog skupa ljudi, od odgajatelja, obitelji, učitelja itd. Škola ima zadatak razviti u učenika kritičko mišljenje i prema glazbi kojom smo okruženi, trebala bi estetski odgajati. Suvremena škola kod učenika mora buditi zanimanje za estetska obilježja, otvoriti im osjetila za ljepotu i osposobiti ih da doživljavaju, vrjednuju i kreiraju lijepo i skladno. (Šulentić Begić, 2010., prema Vukasović, 1995.). Sposobnosti uočavanja i doživljaja lijepoga potiče sposobnost vrednovanja koja je samim time i uvjetovana. Glazba ima posebnu ulogu u estetskom odgoju i razvijanju smisla za lijepo, iako mnogi osnovnoškolski predmeti omogućuju upravo takav odgoj. (Šulentić Begić, 2010.).

Deskriptivna funkcija pedagogije teži oblikovati što bolje ljude, proučava fenomen odgoja u svim pravcima, cilj joj je prikazati odgojnu stvarnost kakva je u životu i smisao pedagogije mora biti unaprijediti praksu. Normativna funkcija pedagogije za razliku od deskriptivne ispituje postojeće oblike i načine rada, bavi se pitanjem kakav bi odgoj trebao biti.

Vukasović odgoj opisuje kao svrhovit proces izgradnje ljudske osobitosti. Govori kako uz aktivno sudjelovanje brojnih činitelja odgoja koji skladno djeluju, možemo postići jedinstvo odgojnog cilja i zadatka uz pomoć planiranih metoda i načela odgoja. (Vukasović, 2001.). Pedagozi poručuju da se kod djece treba razvijati i estetsko čuvstvo jer kada čovjek nema razvijene osjećaje za estetiku lišen je mnogo vrednota u životu. (Manasteriotti, 1978.). Estetski odgoj oplemenjuje čovjeka, sastavni je dio formacije čovjekove osobnosti, možemo reći da je takav odgoj ljudska potreba i dužnost. Razlika umjetničkog odgoja i obrazovanja od estetskog odgoja upravo je stjecanje znanja, navika i vještina, tj. profesionalno osposobljavanje umjetnika dok estetski odgoj i odgovarajuće znanje nisu profesionalno usmjereni. Vukasović govori kako stvaralačke sposobnosti pojedinca nisu biološki dane rođenjem nego ih trebamo dosljedno, aktivno i uporno graditi i razvijati. (Vukasović, 2001.). „Zadaci su estetskog odgoja u teoriji postavljeni taksonomski i oni su – kao što je poznato – sljedeći: razvoj sposobnosti opažanja, doživljavanja, vrednovanja i ostvarivanja lijepog.“ (Rojko, 2012: 22). Razvijanje kulturno – umjetničkog identiteta djece postižemo upoznavanjem glazbenih djela, vrsta i stilova u glazbi. Vrijednost umjetničke glazbe spoznat će se aktivnim slušanjem, procjenjivanjem i vrednovanjem glazbene građe. (Martinović, 2015.). Umjetnička glazba svaki put iznova dotiče i uvodi u drugu dimenziju. Znanje i vještine koje stječemo i upoznajemo omogućavaju nam otkrivanje novih emocija. Važno je učenike poticati na komentiranje, izražavanje dojmova i stavova te uspoređivanje s prethodno naučenim i odslušanim, ali i s glazbom koju slušaju u slobodno vrijeme. (Martinović, 2015.).

Prema Hanslicku biti idealan slušatelj znači shvaćati značenje glazbe razvijenom sviješću o odnosima među glazbenim elementima, simultano, a i strukturalno. Također, govori kako slušatelj nema ulogu u konstruiranju značenja, nego samo u njegovu razumijevanju. (Hanslick, 1891., prema Dobrota, 2007.). Dakle, glazbeni objekt se nalazi u središtu pozornosti. (Dobrota i Kovačević, 2007.). Razvoj estetske kulture može se poticati kvalitetnom nastavom

i reduciranjem utjecaja masovnih medija. Kao cilj nastave suvremene glazbe možemo uzeti odgoj kritičkog slušatelja, ali ne samo tzv. ozbiljne glazbe. (Rojko, 2007.).

3. NASTAVNI PLAN I PROGRAM GLAZBENE KULTURE

U kreiranju nastave glavnu značajku nosi nastavni plan i program, “on je nastao kao dio prošlosti, sudjeluje u sadašnjici obrazovanja i teži iznalaženju bolje budućnosti odgoja.“ Uz sve svoje zadatke ne smije zanemariti kulturne potrebe i ljudske vrijednosti čovjeka. Zadaci nastavnog programa su odrediti ciljeve i zadatke nastave. Gradivo raspodijeliti prema određenim principima, cjelinama ili temama, a dati i didaktičko-metodičke upute za ostvarenje ciljeva i zadataka. Moramo spomenuti kako na kreiranje samo izgleda nastavnih programa i nastave utječe okruženje i kultura društva u kojem žive sudionici nastave, tj. učitelji i učenici. (Košta, 2007.). „Nastava glazbene kulture u prva tri razreda osnovne škole temelji se na nastavnim područjima pjevanja, sviranja, slušanja glazbe i elemenata glazbene kreativnosti“. (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006: 68). Prema propisanom otvorenom modelu nastave u Hrvatskoj, nastava glazbe ne mora sadržavati uobičajeni raspored sjedenja, prostoriju u kojoj održavamo sat trebamo učiniti što slobodnijom i pristupačnijom učenicima. (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006.).

Aktivnosti pjevanja i plesanja, slušanja te sviranja mogu se odvijati cijelom učionicom, nastava glazbe treba biti ugodna i nikako opterećavajuća. Učitelj treba biti partner, prijatelj i voditelj te aktivnosti lišene svake napetosti. Zadaci koje nameće program su učenje pjesme po sluhu, vježbanje izražajnog pjevanja i ostvarivanje primjerene glazbene interpretacije. Slušati glazbu aktivno prateći oblikovne elemente, melodiju, ritam, tempo, dinamiku i druge glazbene značajke, a glazbala upoznavati na temelju slušanja odgovarajućih glazbenih primjera. Nastavni plan i program Glazbenoj kulturi daje jedan sat tjedno. U tom okviru potrebno je isplanirati sadržaje koji se slažu s razvojnim stupnjem učenika, njihovim glazbenim sposobnostima i na kraju, njihovim željama. (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006.).

Već u predškolskom razdoblju glazbena nastava ulazi kao neizostavno sredstvo u estetskom odgoju učenika. Pohađajući kvalitetno koncipiranu nastavu svaki pojedinac, mlad čovjek može razvijati interni sustav procjene glazbe i postati pravi zaljubljenik iste. (Dobrota i Kovačić, 2007.). HNOS donosi i zadaće nastave glazbe pa tako navodi kako kod učenika treba razvijati glazbeni ukus. Nadalje, uz to nalaže metodički voditi djecu te ih upoznati s različitim djelima, osnovnim elementima glazbenog jezika, aktivno slušati glazbu. Glazbeni oblici i vrste time padaju u drugi plan, a verbalno znanje ne ide dalje od onoga što može biti otkriveno sluhom u glazbenom primjeru. (Košta, 2007.).

HNOS želi učenike potaknuti na samostalan rad, voditi ih ne tipičnim učenjem, nego približavanjem glazbi, probuditi osjećaje i ljubav prema umjetnosti glazbe kao omiljenoj. Smanjenjem zadataka i poticanjem želje, motiviranjem i pravilnim metodičkim radom možemo stvoriti prave ljubitelje glazbene umjetnosti. Kulturno-estetsko načelo koje je polazište nastavnog plana i programa nastave glazbene kulture govori da nastava glazbe treba učenika osposobiti kako bi nakon škole bio kompetentan korisnik glazbene kulture. (Šulentić Begić, 2009., prema Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006.).

Nastavu glazbe prema nastavnom planu i programu u nižim razredima osnovne škole čine sljedeća područja: *slušanje glazbe*, *pjevanje*, *sviranje i glazbene kreativnosti*. Nastavu izvode učitelji koji su ujedno i kreatori svakog sata. Propisana satnica je 35 sati godišnje, što znači 1 sat nastave tjedno. U višim razredima nastavna su područja pjevanje, izvođenje glazbe i glazbeno pismo, slušanje i upoznavanje glazbe te glazbene igre. Tu nastavu izvode predmetni učitelji, također određeni satnicom od 35 sati godišnje. Na razini škole ravnatelj odlučuje hoće li predmetni učitelj voditi nastavu glazbe od već od četvrtoga ili tek od petog razreda. (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006.). Učitelj može kreirati nastavu, ali svaki učenik je individua za sebe, gaji svoje osjećaje i ističe svoja razmišljanja. (Košta, 2007.). „Bitnu značajku u odgoju učenika nosi sam učitelj, ni najbolji nastavni plan i program ne znači ništa ako zadatak da ga realizira dobije osoba (učitelj) koji ne živi svoj poziv i ne može biti uzor. (..) Posebnost nastave glazbe je da se ona ne „uči“, već doživljava i osjeća. Upravo se tu krije njezina prava moć.“ (Košta, 2007: 12).

4. SLUŠANJE GLAZBE

Slušanjem glazbe na satu Glazbene kulture razvijamo slušnu koncentraciju, potičemo specifikacije sluha, tj. prepoznavanje zvukova i boja glazbala i glasova. Uz analizu odslušanog djela, uspostavljamo osnovne estetske kriterije vrednovanja glazbe. U jednom razredu, odnosno godini program nalaže kako svaki učenik treba upoznati najmanje deset skladbi do razine prepoznavanja, ali sve ovisi o mogućnostima pojedinca. (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006.). Cilj glazbene nastave je obrazovanje kritičkog slušatelja. Martinović navodi kako kroz aktivno slušanje, shvaćanje i pamćenje skladbe možemo omogućiti da znanje postane operativno. Suočiti učenike s glazbenim djelom nije jednostavan zadatak, potreban je dugotrajan proces koji bi trebao biti metodički i didaktički osmišljen te pravilno vođen. (Martinović, 2015.).

1950. godine kao jedno od najmlađih područja u nastavi glazbe javlja se slušanje glazbe. (Svalina, 2015.). Nedugo nakon toga, po prvi put se spominju gramofon i radio. (Rojko, 1996.). Zbog nemogućnosti reproduciranja glazbe u školama, tj. nisu postojali uređaji za reprodukciju, stoga slušanje glazbe možemo shvatiti više kao preporuku, a ne kao zadano nastavno područje. (Svalina, 2015.). Nastavnim planom iz 1954. godine propisano je kako treba razvijati glazbeni ukus i pripremiti djecu za slušanje dobre glazbe, ali nije donijet nikakav konkretan zahtjev i tu se govori o slušanju glazbe samo kao mogućnosti. Program iz 1972. godine slušanje glazbe navodi pod nazivom *Poznavanje glazbene literature*, njime je uveden opširan popis skladbi za slušanje. (Rojko, 2012.). Krajem 20. stoljeća, 1984. godine nastavnim programom se povećava broj djela za slušanje. (Šulentić Begić, 2006.). Nastavni plan i program iz 2006. godine ističe slušanje glazbe kao obveznu i središnju aktivnost. U ovom slučaju slušanje je nositelj glavno g zadatka – razvija glazbeni ukus. Aktivnim slušanjem učenici će upoznavati skladbe, upoznati glazbala i uočiti glazbene sastavnice poput pjevačkih glasova i glazbeno stilskih razdoblja. (Šulentić Begić, 2010.).

„Tijekom slušanja bilo koje dobre i primjerene skladbe obogaćuje se učenikov osjećajni svijet te izoštrava njegov umjetnički senzibilitet.“ (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006: 68). Ako sve vrste glazbe slušamo na estetski način, naći ćemo se u situaciji gdje svu glazbu jednako tretiramo. (Dobrota i Kovačević, 2007.). Govorimo li o sposobnostima estetskog procjenjivanja i glazbenom ukusu kao relativno ustaljenom ponašanju spominjemo afektivno reagiranje na glazbu. (Mirković – Radoš, 1996., prema Dobrota i Ćurković, 2016.).

Kako slušati glazbu u osnovnoj školi? Svako dijete razvija se sa svojim individualnim sposobnostima i sklonostima i po tome je jedinstveno. Habuš – Rončević navodi kako razlike kod učenika jesu u osjećaju za ritam, sluhu, interesima za rad i sl., a učitelj mora organizirati aktivnosti prilagođene različitim pojedincima. (Habuš-Rončević, 2014.). Učitelj ima zadatak pobuditi želju, stvoriti volju za sudjelovanjem u raznim glazbenim aktivnostima, ali kako motivirati dijete da sluša glazbu? „Motivirana djeca su u posebnom stanju napetosti, koje je jako bitno, mogu reći i presudno za uspješnu nastavu.“ (Košta, 2007: 12).

Za razumijevanje glazbenog djela je bitan upravo doživljaj istog. Program u školama treba biti usmjeren razvitku te stjecanju kompetencija za slušanje glazbe. (Dobrota, 2012., prema Brđanović, 2012.). Ono što koči dječji interes prema umjetničkoj glazbi je njihova sklonost tj. interes prema drugim vrstama glazbe. Društvenim interakcijama, djelovanjem masovnih medija i trendova utječe se na glazbene preferencije učenika. (Reić Ercegovac i Dobrota, 2011.).

a. Aktivno slušanje glazbe

Postoje brojni načini slušanja glazbe, u literaturi najčešće susrećemo podjelu na aktivno i pasivno slušanje, a zatim na pozitivno i negativno. Martinović navodi kako senzibilitet za glazbu može napredovati aktivnim slušanjem i samostalnim procjenjivanjem. Aktivan učenik otkriva i stvara glazbu, a u procesu osvještavanja analizira i prosuđuje. (Martinović, 2015.). U nastavi glazbe slušanje mora biti aktivno i imati suradnju s učenicima te ih stoga treba uputiti na uočavanje sastavnica glazbenog djela, a najmanje na zamišljanje izvanglazbenih sadržaja. (Šulentić Begić, 2013.). Učitelj se treba prilagoditi učenicima, slušati s njima, pratiti glazbu, pisati na ploču dogovorene znakove, ali uz sve to pokazati zanimanje i oduševljenje glazbom koju im predstavlja. (Rojko, 2005.).

„Michael Alt je razlikovao nekoliko vrsta slušanja glazbe:

- osjetilno slušanje
- senzomotoričko slušanje
- emocionalno slušanje
- estetsko slušanje
- imaginativno slušanje.“ (Rojko, 2012: 75).

Osjetilno slušanje prema Altu ima skoro potpuno jednaka duhovna i tjelesna djelovanja kao i osjeti na ostalim područjima. Za *senzomotoričko* slušanje smatra da nijedan drugi osjet navodno ne ide tako duboko u ostala osjetna područja kao što je to pri slušanju glazbe. U ovu sferu još pripada i sklonost osobe da uz određenu glazbu stvara i određene motoričke asocijacije. *Emocionalno* slušanje budi u čovjeka razne promjene u emocionalnom statusu, npr. (napetost – opuštanje). „*Estetsko* slušanje težište sa subjektivne reakcije prebacuje na umjetničko djelo. Upravo glazbeno djelo je predmet promatranja i svoje refleksije. (..) *Imaginativno* slušanje počiva na mogućnosti da se glazba koristi i promatra kao simbol određenih psihičkih stanja i procesa.“ (Alt 1973., prema Rojko, 2012: 75).

Za razliku od Alta, Richter dijeli slušanje na: „slušanje usredotočeno na detalje, slušanje usredotočeno na cjelinu, slušanje kao spoznavanje, slušanje kao razumijevanje nekog problema i slušanje kao meditiranje.“ (Rojko, 2012: 75).

Učiniti slušanje glazbe aktivnim možemo postići zadavanjem raznih zadataka, ali metode rada moraju biti prilagođene dječjoj dobi. Nakon prvog slušanja treba napraviti pauzu koju nazivamo *emocionalna stanka* u kojoj se motivira učenike za drugo slušanje. (Šulentić Begić, 2010.). Bolji rezultati aktivnog slušanja bit će dobiveni analitičkim slušanjem, tj. ako učenike potičemo pitanjima i gestama. (Šulentić Begić, 2010., prema Campbell, 2005.).

5. ULOGA UČITELJA U PROCESU SLUŠANJA GLAZBE

Smjernice koje navodi W. L. Sims, učiteljima mogu olakšati posao i potaknuti učenike boljom motivacijom. Sims ističe kako je učitelj osoba koja mora slušati glazbu aktivno s učenicima, a ne raditi druge poslove tijekom slušanja jer time ne prikazuje dobar primjer slušanja glazbe. Nadalje, tijekom slušanja ne bi trebali razgovarati, čak ni davati glasne upute nego samo neverbalne geste. Odabir skladbe i trajanje slušanja treba prilagoditi dječjem uzrastu. (Sims, 1990.).

Metodički postupci slušanja su se odnosili na zadatke koji određuju: naslov skladbe i imenovanje skladatelja, izvođače, tempo, dinamiku, mjeru, oblik skladbe i ugođaj. „Obzirom na to da moramo težiti razvijanju glazbenog ukusa učenika, glazbenom se djelu mora pristupati kao estetskom objektu. Slušanje glazbe treba usmjeriti na formu glazbenog djela, a ne na eventualne asocijacije koje izaziva odslušana skladba. Estetsko je slušanje glazbe samo ono koje je usmjereno na samu glazbu.“ (Šulentić Begić, 2006: 7). „Učitelji trebaju učenicima prije samoga slušanja skladbe zadati smjernice; na što obratiti pozornost prilikom slušanja djela. Zadaci trebaju biti jasni i jednostavni, odnosno lako prepoznatljivi učenicima: od izvođača, teme, karakterističnoga ritma do tempa, dinamike i sl. Za vrijeme slušanja glazbe učitelj treba aktivno voditi učenike kroz glazbeni tijek, postavljati im kratka pitanja i bilježiti natuknice na školsku ploču. (..) Nakon odslušane skladbe potrebno je porazgovarati o skladbi, o doživljaju učenika, a prvenstveno o glazbenim sastavnicama koje su uočavali tijekom slušanja. Važno je da uz metodu demonstracije na glazbenoj nastavi bude zastupljena metoda razgovora i usmenoga izlaganja.“ (Martinović, 2015: 578). Svaki učenik je pojedinac i ima svoja prava. Učitelj je taj koji mora biti osposobljen i spreman za zahtjevnu, ali i specifičnu djelatnost s određenom kategorijom učenika. (Habuš-Rončević, 2014.). Na iskazivanje preferencija prema glazbi značajan utjecaj ima i samopouzdanje, koje je baš u adolescenciji naročito podložno nekritičkom prilagođavanju mišljenja grupe. (Popović, 2006., prema North, Hargreaves i O'Neill, 2000.), (Brđanović, 2012.). Sklonosti prema nekoj glazbenoj vrsti snažno su određene međusobnim djelovanjem mnogih različitih čimbenika. (Reić Ercegovac i Dobrota, 2011.). Glazbeni ukus predstavlja stabilnu afektivnost prema glazbi, a glazbene preferencije se odnose na kratkoročne procjene sviđanja. (Reić Ercegovac i Dobrota, 2011., prema Mirković – Radoš, 1996.).

6. UDŽBENIK

Jednostavna definicija udžbenika kao „knjige u kojoj je didaktički transponirana znanost ili struka upućuje nas na zaključak da je udžbenik knjiga u kojoj se znanstveni ili stručni sadržaji prerađuju na posebni način, prema određenim pedagoškim, psihološkim i didaktičko-metodičkim načelima, pa takva „didaktička aparatura“ postaje bitnom odrednicom knjige koja pretendira u naziv udžbenika.“ (Malić, 1986: 6). Udžbenik je knjiga koja je propisana za svako odgojno-obrazovno područje. U nastavnim udžbenicima sve gradivo je zahtijevano i propisano programom. Nadalje, udžbenik je neophodan izvor informacija jer nerijetko je i jedina školska knjiga. Također, neizostavan je element organiziranog (institucionalnog) odgoja i obrazovanja. Malić ističe da povezanost udžbenika mora biti horizontalna i vertikalna te voditi brigu za komunikaciju odgojno – obrazovnog područja prateći slijed gradiva, prijelaze iz razreda i sl., a također bitna karakteristika je i njegovo didaktičko oblikovanje. Didaktički oblikovati i prilagoditi ga generacijama kojima je on u školovanju osnovna i jedina obavezna knjiga. Malić navodi kako koncepcija udžbenika mora omogućiti samostalan rad učenika. (Malić, 1986.). Prema Poljaku udžbenik ima 4 bitne karakteristike: osnovna je školska knjiga, pisan na osnovi propisanog nastavnog plana i programa, učenici ga gotovo svakodnevno koriste i treba biti didaktički oblikovan. (Rojko, 2012., prema Poljak, 1980.).

a. Koncepcija udžbenika

„U čemu se sastoji posebnost udžbenika, što treba sadržavati, principi izbora sadržaja, odnos udžbenika prema odgojno-obrazovnim zadacima i nastavnom planu i programu, idejno-znanstvena osnova udžbenika, kako prati suvremena dostignuća matične znanosti, psihološke osnove udžbenika, didaktičko-metodički zahtjevi, jezično-stilski zahtjevi, estetski izgled udžbenika te higijensko-tehnički zahtjevi.“ (Ničković i Prokić, 1972., prema Malić, 1986: 22). Zuev smatra da je udžbenik isključivo knjiga za učenika jer uz njega učenici trebaju usvojiti znanja propisana danim programom. Trebao bi biti samo „uputnica“ prema ostalim izvorima znanja, a ne jedini izvor, odnosno knjiga iz koje uči. U udžbeniku se nalaze samo predmetni sadržaji koji su propisani i utvrđeni školskim programom, a učenici bi taj program trebali usvojiti. (Malić, 1986., prema Zuev, 1983.).

b. Udžbenik za glazbenu kulturu

Rojko smatra kako je u nastavi glazbe mogućnost uporabe udžbenika na neki način ograničena jer na satu Glazbene kulture više stječemo umijeće nego znanje. Ističe da jedino razilaženje s udžbenicima ostalih odgojno-obrazovnih predmeta i udžbenikom iz Glazbene kulture jest u tome da se udžbenik Glazbene kulture ne upotrebljava svakodnevno, pri čemu se pretpostavlja da ga ostali upotrebljavaju samostalno. (Rojko, 2012.). Požgaj navodi kako je udžbenik potreban, obavezno mora biti prilagođen dječjem uzrastu i učitelj treba znati odabrati metode rada koje će što bolje ostvarivati napredak kod učenika. (Požgaj, 1988.).

c. Uloga udžbenika u nastavnim područjima Glazbene kulture

Nastavnom području *pjevanja* udžbenik služi kao zbirka primjera, tj. pjesmarica. Udžbenik ovdje ima ulogu kao nastavno sredstvo koje učenik ne mora nositi kući jer kako navodi Rojko, „naučena pjesmica u školi se uglavnom ne zaboravlja“ te na udžbenik gleda kao suvišan element u ovom području. *Sviranje* je također područje razvoja vještine, u ovom slučaju udžbenik služi samo kao zbirka primjera zato opet nije udžbenik u punom smislu. Nadalje, *stvaralaštvo* je aktivnost u kojoj udžbenik učenicima može služiti tek kao savjetnik ili upućivati na zadatke. Učitelj u ovoj aktivnosti, odnosno području, vodi proces stvaranja te je ovdje više u korist učitelju kao uputa. Slušanje glazbe jedino može biti ostvareno slušanjem, stoga udžbenik za ovo područje treba bit multimedijski. (Rojko, 2012.).

Nastava glazbe je proces stjecanja praktičnih vještina, neizostavan element u nastavi imaju učitelji, a čini se najmanje bitan – udžbenici.

7. ISTRAŽIVAČKI DIO

U istraživačkom dijelu analizirat ćemo udžbenike te ih međusobno usporediti. Istražit ćemo i zastupljenost sadržaja slušanja glazbe u udžbenicima.

Udžbenici koji su analizirani i uspoređeni odabrani su od nakladnika: Alfa, Školska knjiga i Profil:

1. Alfa, *Moja glazba 1*,
autor: Diana Atanasov - Piljek
2. Školska knjiga, *Razigrani zvuci 1, 2, 3*
autori : Ana Stanišić, Vladimir Jandrašek, Jadranka Šimunov (1)

Vladimir Jandrašek – Jelena Ivaci (2)

Ana Stanišić i Vladimir Jandrašek (3)
3. Profil, *Glazbene čarolije 1,2, 3*
autori: Mirjana Žužić – Doris Kovačić

Da bi potvrdili hipoteze ovog istraživačkog rada, a one su:

H1: Slušanje je najzastupljenija aktivnost u nastavi glazbene kulture.

H2: Sadržaja slušanja je adekvatno obrađen u udžbenicima za glazbenu kulturu.

prikazat ćemo sadržaje udžbenika, udio sadržaja za slušanje, analizirati udžbenike i usporediti ih međusobno i s uputama važećeg nastavnog plana i programa za osnovnu školu.

8. PRVI RAZRED

a. Udžbenik br.1.

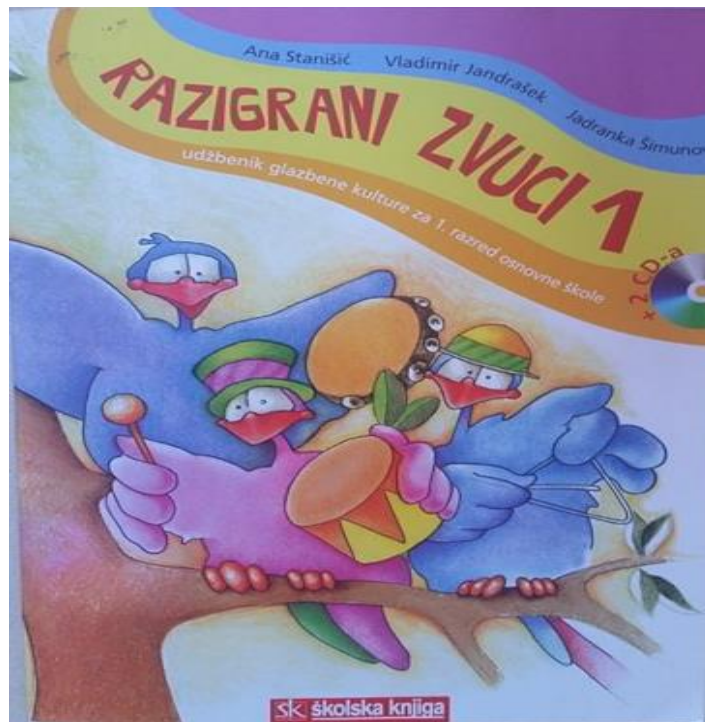
Udžbenik glazbene kulture za 1. razred osnovne škole, *Razigrani zvuci 1.*

Nakladnik: Školska knjiga, 3. izdanje, Zagreb, 2009.

Autori: Ana Stanišić, Vladimir Jandrašek, Jadranka Šimunov

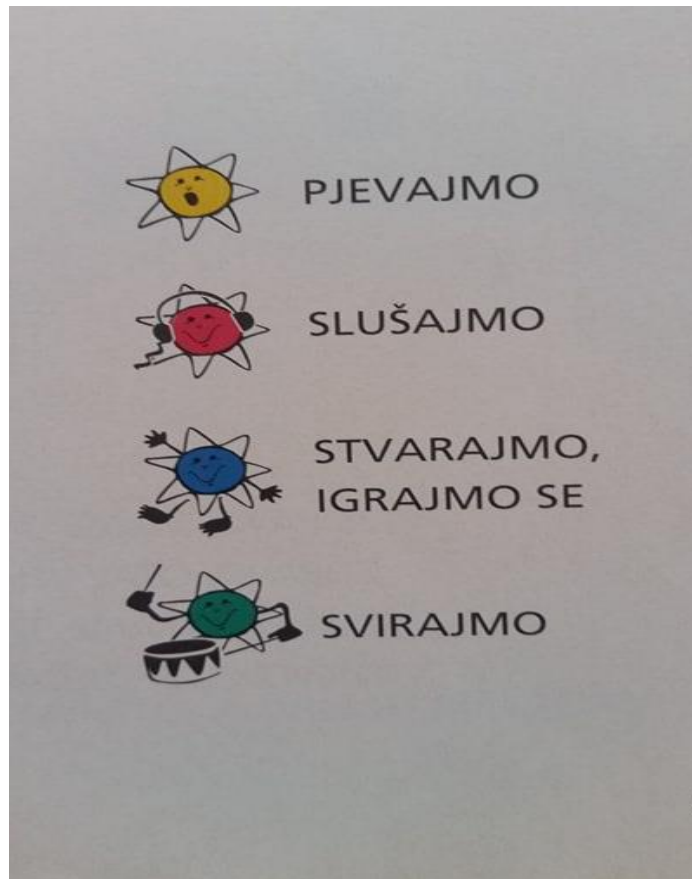
Oslikala: Mirjana Jelić

Udžbenik nakladnika Školska knjiga kao prilog ima 2 CD-a za slušanje.

Slika br.1: Naslovna strana udžbenika *Razigrani zvuci 1*

Na početku knjige ilustrirani su znakovi kojima je u udžbeniku označeno: pjevanje, slušanje, stvaranje i igra, sviranje.

Slika br. 2. Fotografija ilustracije oznaka iz udžbenika *Razigrani zvuci 1*

Prateći ilustrirane znakove za određene aktivnosti koje su označene likovima s fotografije br.1. uočili smo da je u udžbeniku *Razigrani zvuci 1* najzastupljenija aktivnost pjevanje(29 oznaka), slušanje (23 oznake), stvarajmo, igrajmo se (21 oznaka) i najmanje oznaka za područje sviranja (15 oznaka).

Udžbenik prati vremenski slijed događanja počevši ga pjesmicom za početak školske godine, zatim jesen, Božić, snijeg, proljeće, buđenje prirode, majčin dan(..). Crteži i ilustracije su prilagođeni dječjem uzrastu.

SLUŠANJE

Sadržaj za slušanje koji je priložen na CD-u br.2 je:

Brojalice: En ten tini; Eci peci pec (P. Gotovac); Zvukovi iz seoskog dvorišta; Mačji duet (G. Rossini); Poskočica (Hrvatska narodna); Jutarnje raspoloženje (E.Grieg); Igra (B.Bartok); Zvukovi satova; Ura – simfonija u D-duru, op. 101, andante (J. Haydn); Božićne pjesme (Spavaj mali Božiću, Narodi nam se); Turski marš (W. A. Mozart); Allegro (G.P. Telemann); Za Elizu (L. van Beethoven); Karneval životinja –Uvod, Lav (C. Saint-Saens); Divlji jahač (R. Schumann); Ptičja tuga (L. van Beethoven); Glasanje ptica; Proljeće (A.Vivaldi); Proletni zvuci; Zvukovi vremenskih nepogoda; Karneval životinja – Labud (C. Saint-Saens); Uspavanka (J. Brahms); Peća i vuk (S. Prokofjev); Lijepa naša domovino (J. Runjanin – A. Mihanović)

Uspoređujući sadržaj za slušanje koji je propisan od strane HNOS-a i sadržaj koji se nalazi u knjizi, zaključujemo da su autori odabrali šest skladbi s tog popisa, a to su :

Brojalice: En ten tini; (P. Gotovac), Igra (B.Bartok); Narodi nam se; Za Elizu (L. van Beethoven); Lijepa naša domovino (J. Runjanin – A. Mihanović) i Ptičja tuga (L. van Beethoven).

Gledajući ostali sadržaj udžbenika *Razigrani zvuci* 1 uočili smo da su autori odabrali jednake skladatelje kao i propisani program, ali ne i jednake skladbe. Pored prikazane ilustracije „Ovako sviramo udaraljka“ u udžbeniku se nalazi i ilustracija „Ovako sviraju glazbenici“.

Slika br. 3.: Fotografija iz udžbenika Razigrani zvuci 1: „Ovako sviraju glazbenici“.

Zadaci koji stoje uz prikaz ilustracije su: *Poslušajte ponovno skladbe koje su vam se najviše svidjele. Prepoznaj i imenuj glazbala koja čuješ.*

Prema zastupljenosti sadržaja za slušanje skladbi, učenicima se nudi premalo isječaka sviranja pojedinog instrumenta te smatramo da učenici radeći ovim udžbenikom neće moći prepoznati zvuk pojedinih glazbala. Prema ovom udžbeniku, ne možemo reći da je slušanje najzastupljenija aktivnost na satu glazbene kulture.

b. Udžbenik br. 2.

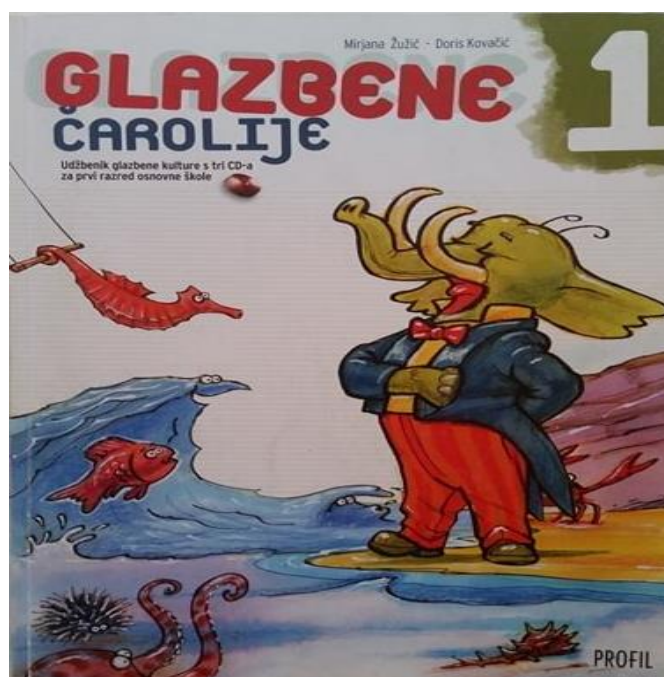
Udžbenik glazbene kulture za 1. razred osnovne škole *Glazbene čarolije 1*

Autori: Mirjana Žužić – Doris Kovačić

Nakladnik: Profil, 5. izdanje, Zagreb, Hrvatska

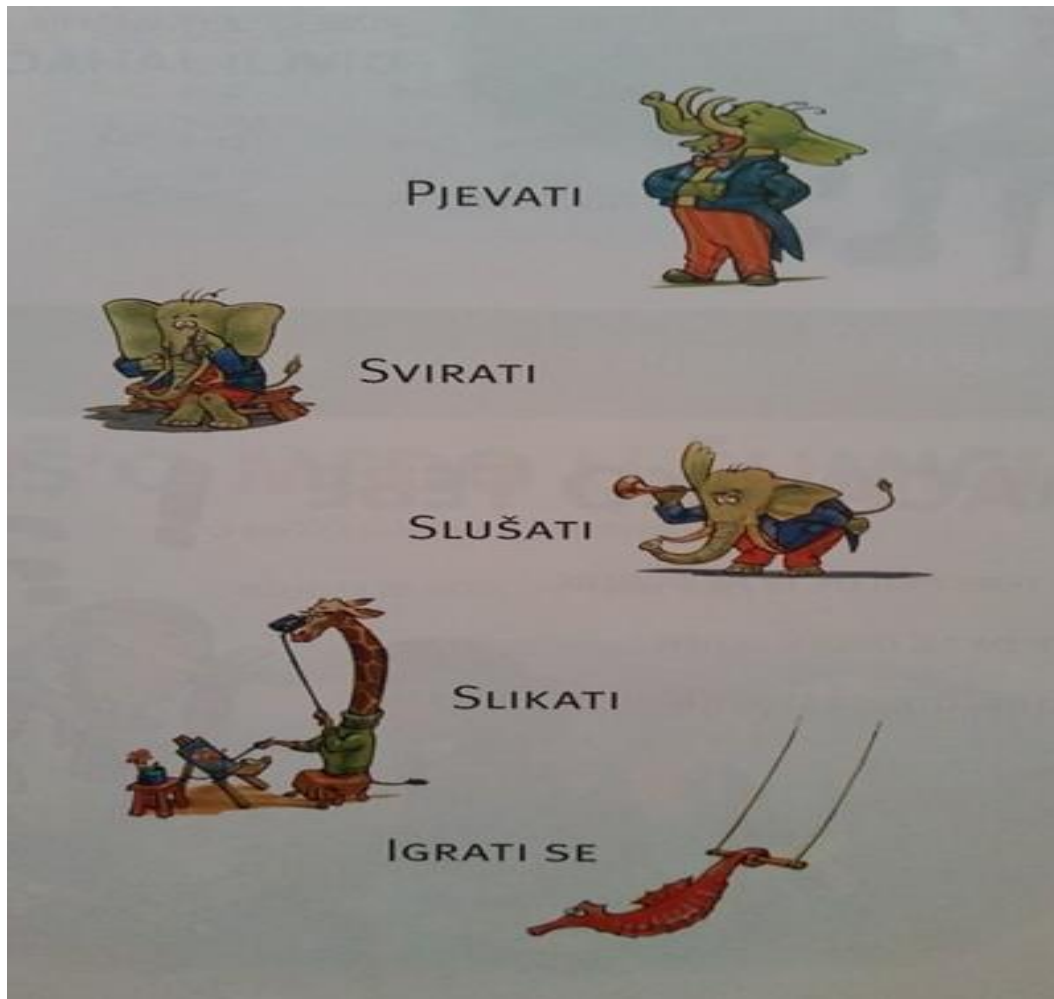
Ilustracije: David Peroš Bonnot

Prilog: tri CD-a

Slika br. 4.: Naslovna strana udžbenika *Glazbene čarolije 1*

Udžbenik *Glazbene čarolije 1*, nakladnika Profil na prvim stranicama dijeli sadržaj na: *pjesmice, brojalice, glazbene igre i slušanje glazbe*. Radi lakšeg snalaženja učenicima, ilustrirani su likovi koji prikazuju što se radi u određenoj nastavnoj jedinici (pjeva, sluša, svira, slika ili igra). Autori žele približiti udžbenik učeniku te likovima iz knjige, u ovom slučaju to su životinje- morski konjic, slon i žirafa dobivaju redom imena: *Jakov, Vatroslav i Dora*.

Slika br. 5.: Prikaz ilustracije iz knjige *Glazbene čarolije 1*

Udžbenik je prilagođen dječjoj dobi, prikazuje instrumente i glazbala prateći tijek nastavnih jedinica u knjizi. Na kraju knjige nalazi se izgovor imena stranih skladatelja i prilog- notni zapisi pjesmica, brojlica i glazbenih igara. Proučavajući sadržaj udžbenika i slijedeći ilustracije koje govore upute za slušanje, sviranje(..) udžbenik sadrži 24 pjesmice za pjevanje, 8 brojlica za sviranje, 13 skladbi za slušanje i 7 glazbenih igara.

U udžbeniku vidimo da je pjevanje najzastupljenija aktivnost na satu Glazbene kulture. Tekstovi pjesama ispisani su prateći naslove i nastavne jedinice, nisu napisani na zadnjim stranama knjige u pjesmarici što olakšava korištenje knjige i pojednostavljuje ju učenicima.

Slušanje glazbe

Kao prilog udžbeniku *Glazbene čarolije 1* nalaze se tri CD-a. Za slušanje glazbe udžbenik sadrži trinaest skladbi.

Divlji jahač (R. Schumann); *Ruža iz ciklusa „Život cvijeća“* (D. Pejačević); *Bumbarov let* (N.A. Rimski – Korsakov); *Ptičja tuga* (L. van Beethoven); *Slon iz „Karnevala životinja“* (C. Saint – Saens); *Veselje ti navješćujem* (narodna); *Narodi nam se* (narodna); *Koračnica* (D. D. Šostaković); *Klasična simfonija* (S. Prokofjev); *Proljeće iz „Četiri godišnja doba“* (A. Vivaldi); *Ples pilića u ljusci iz „Slike iz izložbe“* (M. P. Musgorski); *Lijepa naša domovino* (J. Runjanin); *Ljeto iz „Četiri godišnja doba“* (A. Vivaldi).

Slušanje glazbe popraćeno je pitanjima poput:

Jeste li već čuli zvuk klavira? Opišite ga!

Sviđa li vam se zvuk violončela? Usporedite ga sa zvukom glasovira. Slušajući skladbu naslikajte na razredni plakat bumbarov let.

Također, učenike se upoznaje s izvođačima skladbi. Na primjer, prikaz fotografije dječjeg zbora, orkestra ili soliste. Na ovaj način učenicima se поближе pojašnjava kako se izvode skladbe i koliki broj ljudi ih izvodi. Primjer pitanja uz slušanje skladbe, Beethoven (Ptičja tuga). *Koje glazbalo prati dječji zbor?*

Određivanje dinamike i tempa nije zapostavljeno. Korelacijom predmeta glazbene kulture s prirodom i društvom, odnosno već stečenim znanjem, učenici povezuju kretanje slona, njegove pokrete i zvukove, a samim time i jačinu, glasnoću tj. koliko se glasno odnosno tiho čuje njegovo gibanje. Uz to, učenici uče novo glazbalo koje ih podsjeća na zvuk slonovog kretanja-kontrabas. Primjer vrlo dobro postavljenog zadatka za učenike, prilagođeno upravo uzrastu djece prvog razreda:

Kreće li se slon sporo ili brzo? A ova glazba? Oponašajte zvuk i pokrete slona.

Slika br. 6.: Fotografija orkestra (udžbenik)

c. Udžbenik br. 3.

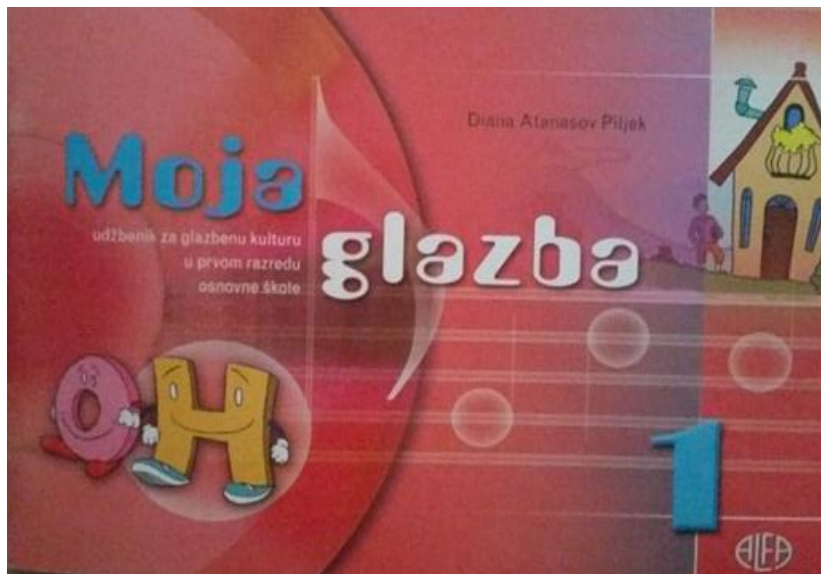
Udžbenik glazbene kulture za 1. razred osnovne škole, *Moja glazba 1*

Autor: Diana Atanasov Piljek

Nakladnik: Alfa , 3. izdanje, 2009., Zagreb

Ilustracije: Maja Duvnjak

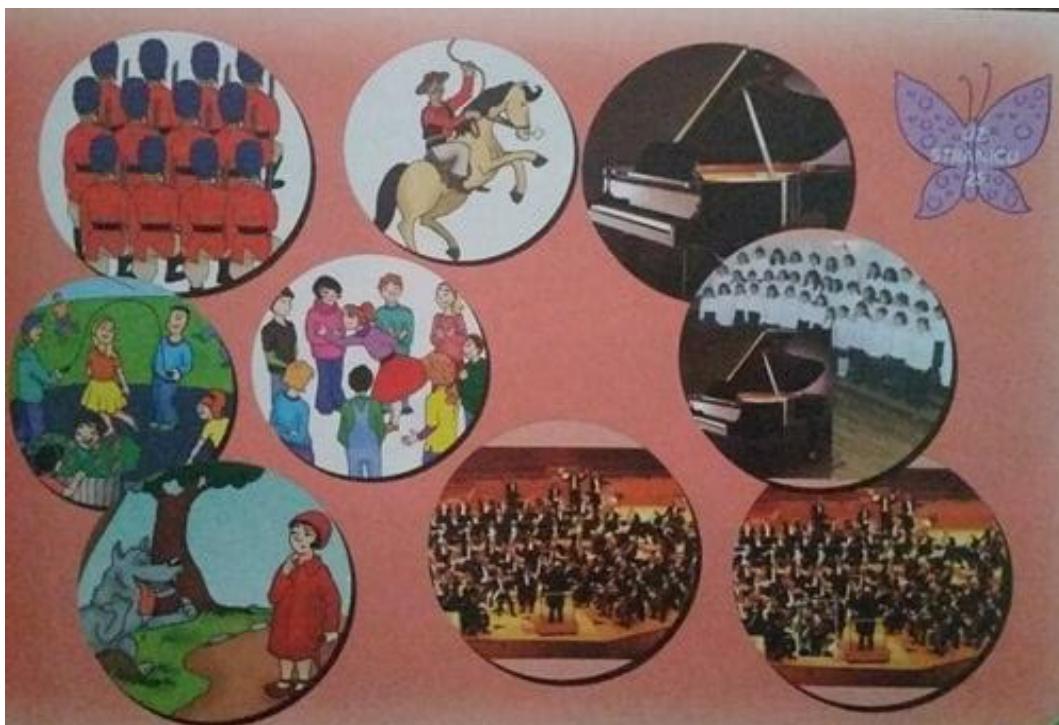
Prilog: CD za slušanje glazbe

Slika br. 7.: Naslovna strana udžbenika *Moja glazba 1*

Udžbenik za glazbenu kulturu „*Moja glazba 1*“ autorice Diane Antanasov Piljek na početku knjige izlaže sadržaj pjesmica, brojalica i skladbi za slušanje. 22 skladbe za slušanje i ostalo 31 su pjesmice i brojalice. Analizirajući udžbenik i njegov način obrade sadržaja u knjizi nema oznaka koji bi pojednostavili učenicima sadržaj, npr. prikaz ilustracije određenog lika koji prikazuje sluša li se skladba, pjeva ili sl., uz to svaka pjesma pisana je uz notno crtovlje, čak i brojalice, djeca na ovaj način moraju pratiti „note“ koje to u biti nisu, nego obilježeni znakovi koji im prikazuju visinu tona, što je za ovaj uzrast možda zbunjujuće i suvišno.

Igra i stvaranje imaju vrlo mali udio u knjizi, tj. skoro uz svaku pjesmicu ili skladbu stoji kao zadatak oslikati nešto, najčešća korelacija je s likovnom kulturom. Tekst pjesmice je potkrijepljen sličicama, privlači djecu ilustracijama, ali možda stvara i nejasnoće jer ponekad ne mogu odgonetnuti što je na crtežu/sličici. U udžbeniku stoji prikaz izvodilačkih sastava, orkestar, zbor ili samo jedan instrument).

Slika br. 8.: Prikaz obrade pjesmice iz udžbenika Moja glazba 1

Slušanje glazbe

Udžbenik za glazbenu kulturu „*Moja glazba 1*“ slušanje glazbe provodi kroz 22 skladbe, a to su:

En ten tini (narodna); *Crvenkapica* (S. Jakševac, P. Gotovac); *Igra* (B. Bartok); *Koračnica* (S. Prokofjev); *Divlji jahač* (R. Schumann); *Pijetao i kokoši* (C. Saint-Saens); *Dok mjesec sja* (J.-B. Lully); *Narodi nam se* (narodna); *Zvončići* (pierpoint); *Allegro* (G. P. Tellemann); *Osjećaš li ljubav tu?* (E. John, T. Rice, I. Kuliš); *Ples pilića* (M. P. Musgorski); *Ptičja tuga* (L. van Bethoveen); *Sretan Uskrs* (Z. Šljivac – I. Kuliš); *Proljeće* (S. Vivaldi); *Medo pleše* (B. Krnic); *Lijepa naša domovino* (A. Mihanović – J. Runjanin); *Bubnjar* (M. Miletić); *Gavotte* (S. S. Prokofjev); *Za Elizu* (L. van Bethoveen); *Alla Turca* (W.A. Mozart); *Radostan seljak* (R. Schumann).

Tijekom slušanja glazbe zadaci su odrediti *ugodaj*, *izvodilački sastav* i *tempo*.

Slika br. 9.: Prikaz obrade sadržaja za slušanje glazbe udžbenika *Moja glazba 1*

Uspoređujući sadržaj udžbenika s propisanim planom i programom (HNOS) područja slušanje glazbe možemo vidjeti da su u knjizi sve skladbe koje su propisane od strane HNOS-a i još umetnute neke određene od volje autora.

Popis skladbi koji se nalazi u knjizi, a koji je i određen od strane HNOS-a :

Lijepa naša domovino (A. Mihanović – J. Runjanin); Ptičja tuga (L. van Bethoveen); Dok mjesec sja (J.-B. Lully); Narodi nam se (narodna); Radostan seljak (R: Schumann); Divlji jahač (R. Schumann); Pijetao i kokoši (C. Saint-Saens); Koračnica (S. Prokofjev); Bubnjar (M. Miletić); Ples pilića (M. P. Musgorski); Za Elizu (L. van Bethoveen); En ten tini (narodna); Gavotte (S. S. Prokofjev); Alla Turca (W.A. Mozart); Igra (B.Bartok); Alla Turca (W.A. Mozart); Medo pleše (B. Krnic);

Usporedba triju udžbenika glazbene kulture za prvi razred različitih nakladnika u obradi područja slušanja glazbe:

Udžbenici *Moja glazba 1*, *Razigrani zvuci 1* i *Glazbene čarolije 1*, sadržajno vrlo raznoliki i potpuno drugačiji u popisu skladbi podudaraju se u samo nekoliko stavki, a to su: *Lijepa naša domovino (A. Mihanović – J. Runjanin); Ptičja tuga (L. van Bethoveen); Narodi nam se (narodna); Divlji jahač (R. Schumann)* i skladbom *Proljeće (A. Vivaldi)* koja se ne nalazi na popisu skladbi propisanog od HNOS-a.

Najmanje sadržaja za slušanje nalazi se u udžbeniku *Glazbene čarolije 1*, samo 13 skladbi za slušanje, od kojih se 6 podudara s propisanim programom, dok u udžbeniku *Moja glazba 1* u sadržaju pronalazimo sve skladbe s propisanog programa i još neke dodatne od strane autora. Uspoređujući ova tri udžbenika možemo reći kako je udžbenik *Moja glazba 1* najbolje obrađen za područje slušanja glazbe.

Tablica br. 1. Popis skladbi za slušanje u udžbenicima za prvi razred

SLUŠANJE GLAZBE	Razigrani zvuci 1	Glazbene čarolije 1	Moja glazba 1
PRVI RAZRED	Brojalice: En ten tini; Eci peci pec (P. Gotovac); Zvukovi iz seoskog dvorišta; Mačji duet (G. Rossini); Poskočica (Hrvatska	Divlji jahač (R. Schumann); Ruža iz ciklusa „Život cvijeća“ (D. Pejačević); Bumbarov let (N.A.	En ten tini (narodna); Crvenkapica (S. Jakševac, P. Gotovac); Igra (B.Bartok); Koračnica (S. Prokofjev); Divlji jahač (R. Schumann); Pijetao i

	<p>narodna); Jutarnje raspoloženje (E.Grieg); Igra (B.Bartok); Zvukovi satova; Ura – simfonija u D-duru, op. 101, andante (J. Haydn); Božićne pjesme (Spavaj mali Božiću, Narodi nam se); Turski marš (W. A. Mozart); Allegro (G.P. Telemann); Za Elizu (L. van Beethoven); Karneval životinja –Uvod, Lav (C. Saint-Saens); Divlji jahač (R. Schumann); Ptičja tuga (L. van Beethoven); Glasanje ptica; Proljeće (A.Vivaldi); Proljetni zvuci; Zvukovi vremenskih nepogoda; Karneval životinja – Labud (C. Saint-Saens); Uspavanka (J. Brahms); Peća i vuk (S. Prokofjev); Lijepa naša domovino (J. Runjanin – A. Mihanović)</p>	<p>Rimski – Korsakov); Ptičja tuga (L. van Beethoven); Slon iz „Karnevala životinja“ (C. Saint – Saens); Veselje ti navješćujem (narodna); Narodi nam se (narodna); Koračnica (D. D. Šostaković); Klasična simfonija (S. Prokofjev); Proljeće iz „ Četiri godišnja doba“ (A. Vivaldi); Ples pilića u ljusci iz „Slike iz izložbe“ (M. P. Musgorski); Lijepa naša domovino (J. Runjanin); Ljeto iz „Četiri godišnja doba“ (A. Vivaldi).</p>	<p>kokoši (C. Saint-Saens); Dok mjesec sja (J.-B. Lully); Narodi nam se (narodna); Zvončići (pierpoint); Allegro (G. P. Telleman); Osjećaš li ljubav tu? (E. John, T. Rice, I. Kuliš); Ples pilića (M. P. Musgorski); Ptičja tuga (L. van Bethoveen); Sretan Uskrs (Z. Šljivac – I. Kuliš); Proljeće (S. Vivaldi); Medo pleše (B. Krnic); Lijepa naša domovino (A. Mihanović – J. Runjanin); Bubnjar (M. Miletić); Gavotte (S. S. Prokofjev); Za Elizu (L. van Bethoveen); Alla Turca (W.A. Mozart); Radostan seljak (R: Schumann).</p>
--	---	--	--

Tablica br. 1.

9. DRUGI RAZRED

a. Udžbenik br. 4.

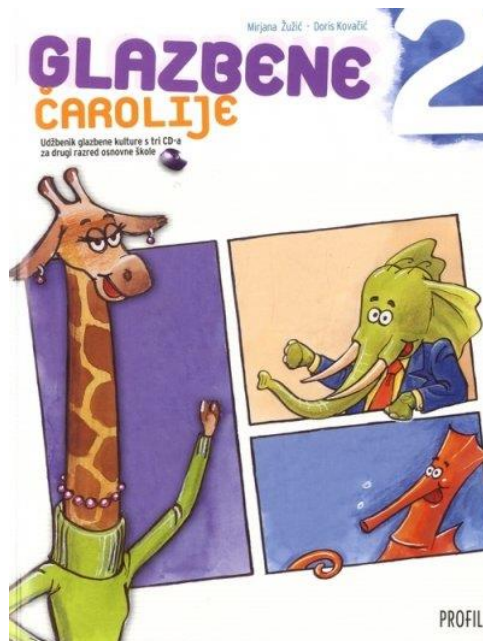
Udžbenik glazbene kulture za 2. razred osnovne škole, *Glazbene čarolije 2*

Autori: Mirjana Žužić – Doris Kovačić

Nakladnik: Profil, 5. izdanje, 2012.

Prilog: tri CD-a

Ilustracije: David Peroš Bonnot

Slika br. 10.: Prikaz naslovne strane udžbenika

Udžbenik *Glazbene čarolije 2*, sadrži 19 skladbi za slušanje, 30 pjesmica, 7 brojlica i 9 glazbenih igara. Metodčki se udžbenik ne razlikuje od prethodnog za prvi razred nego samo nastavlja „druženje“ s ilustriranim likovima. Zadaci su nešto zahtjevniji i opširniji, prilagođeni uzrastu drugog razreda.

Za područje slušanja glazbe, odabrali su sljedeći popis skladbi:

Duet mačaka (G. Rossini); Mala noćna muzika (W.A. Mozart); Ples sa sabljama iz baleta „Gajane“ (A. Hačaturjan); Jesen (Vivaldi); Gdje je onaj cvijetak žuti (Pergolesi); Dječja simfonija (W. A. Mozart); Zima iz „Četiri godišnja doba“ (A. Vivaldi); Radujte se narodi (narodna); Svim na zemlji (narodna); Sretan cvrčak (D. Kovačić); Air (J. S. Bach); Klokani, Fosili, Akvarij i Labud iz „Karnevala životinja“ (C. Saint – Saens); Instrument čarobnjak (B. Sakač); Stari dubrovački plesovi (I. L. Kalinski); Sjećanje na Alhambru (F. Tarrega); Pobjednička koračnica iz opere „Aida“ (G. Verdi).

Gledajući popis skladbi za slušanje propisanih od strane HNOS-a uočavamo da su autori odabrali 11 jednakih skladbi. Zadaci za slušanje koji se nalaze u knjizi su:

Čujete li jedno ili više glazbala?

Jeste li prepoznali uz koje glazbalo „mijauču“ ove mačke? Koji dio skladbe je brži? Prvi ili drugi? Kada ste čuli najviši ton?

Dirigirajte glazbenicima koji izvode ovu skladbu! Hoće li vaše kretnje biti spore ili brze?

Koju dječju pjesmicu ste prepoznali u ovoj skladbi? Koje glazbalo je izvodi? Je li zvuk skladbe brzi visoki ili spori i duboki?

b. Udžbenik br. 5.

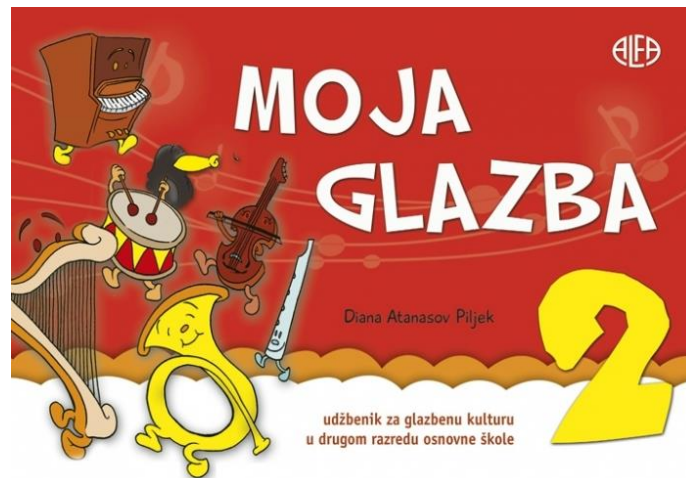
Udžbenik glazbene kulture za 2. razred osnovne škole, *Moja glazba 2*

Autor: Diana Atanasov Piljek

Nakladnik: ALFA, 1. izdanje, 2014

Ilustracije: Tomislava Juroš

Prilog: CD

Slika br. 11.: Prikaz naslovne strane udžbenika

Udžbenik autorice D. Antanasov – Piljek za drugi razred glazbene kulture nalikuje prethodnom udžbeniku za prvi razred. Ilustracije i način obrade pjesmica za pjevanje i slušanje je potpuno jednak, jedino je uz svaku pjesmicu dodana i jedna umjetnička slika/crtež, npr: *V.Kandinski: Žuto, crveno, plavo*.

Na početku udžbenika nalazi se fotografija najvećih koncertnih dvorana u Hrvatskoj i svih Hrvatskih narodnih kazališta, a na kraju udžbenika se nalaze dvije priče, i manje poznate riječi pojašnjene na nekoliko stranica. Udžbenik možemo nazvati glazbena slikovnica jer ima višestruku namjenu, kao pjesmarica, crtanka i radna bilježnica. U udžbeniku prevladava područje pjevanja, a oblikovan je kao slikovnica. Pjevanje je na zelenoj boji, sviranje na ljubičastoj, a ples na žutoj podlozi. Knjiga je prepuna korelacije s ostalim nastavnim predmetima, a naročito Likovnom kulturom.

U udžbeniku se nalazi 21 skladba za slušanje i 31 pjesmice za pjevanje (u taj broj uračunato je i nekoliko brojalica). Zadaci su vrlo slični kao i u prethodnom udžbeniku,

Primjer obrade jedne pjesmice i skladbe za slušanje je pjesmica (+skladba za slušanje) *Gdje je onaj cvijetak žuti* (G. B. Pergolesi):

G. BATTISTA PERGOLESİ (ĐOVANI BATISTA PERGOLEZI)
GDJE JE ONAJ CVIJETAK ŽUTI

UGOĐAJ

Slika br. 12.

Prikaz obrade jedne pjesmice i slušanja gdje udžbenik služi kao crtanka. Ljubičastom bojom prepoznavamo da se radi o području slušanja, a zeleno pjevanja.

Korelacija s Likovnom kulturom.

Slika br.13.

 GDJE JE ONAJ CVIJETAK ŽUTI G. B. PERGOLESİ

1. GDJE JE O - NAJ CVIJE - TAK ŽU - TI, ŠTO GA CUIE - LA ŠU - MA ZNA? GDJE SE SKRI - VA, ZA - ŠTO ŠU - TI, ZAR GA ŠTO U - VRUE - DIH JA? NEK ME
 2. VJE - TAR ŠU - ŠTI, GRA - NE DI - RA, PI - TA CVIJET GDJE SNI - VA SAD. JOŠ MI SR - CE NE - MA MI - RA, DO - ĐI, CVIJE - TE, SMI - RI JAD. U NJEM

1. VO - DI LA - BUD BIJE - LI, KO - JEG PO - ZNA ŠUM - SKI SVIJET, IL' NEK HLA - DNI VJE - TAR VE - LI GDJE JE TAJ MOJ MA - LI CVIJET.
 2. BO - JE SUN - CA I - MA, ŠTO NAM DI - VNI DA - DE MAJ! STI - ŽE JE - SEN, I - DE ZI - MA, VE - NE CVIJET SVOJ NA - ĐE KRAJ.

Slika br. 14.

Slika br. 15.

Slike br. 12., 13., 14. i 15.: Ilustracije i zadaci iz udžbenika.

Slušanje glazbe

Za područje slušanja glazbe odabrane su ove skladbe:

Gdje je onaj cvijetak žuti (G. B. Pergolesi); Akvarij (C. Seint-Saens); Klokani (C. Sains-Saens); Mali zoo / Leptir, Muha, Pauk (J. Magdić); Zima (A. Vivaldi); Radujte se narodi (hrvatska tradicionalna pjesma); Svim na zemlji mir, veselje (hrvatska tradicionalna pjesma); Jelačić koračnica (J. Strauss); Neobična priča (Z. Šljivac); Valentinovo (Z. Šljivac); Instrument čarobnjaka (B. Sakač); Menuet (W. A. Mozart); Bumbarov let (N. Rimski-Korsakov); Uspavanka (F. Schubert); Stari dalmatinski plesovi (ob. B. ŠEGOVIĆ); Lijepa naša domovino (A. Mihanović - J. Runjanin); Dječija simfozija (L. Mozart); Fosili (C. Sint-Saens); Proljeće (R. Schumann); Ples sa sabljom (A. Hačaturjan); Vojnička koračnica (R. Schumann);

Uspoređujući skladbe odabrane za udžbenik nakladne kuće Alfa i danog programa od strane HNOS-a uočeno je da je uzeto 18 jednakih skladbi.

c. Udžbenik br. 6.

Udžbenik glazbene kulture za 2. razred osnovne škole, *Razigrani zvuci 2*

Nakladnik: Školska knjiga, 2014

Autor: Vladimir Jandrašek – Jelena Ivaci

Ilustrator: Višnja Mihatov Barić

Prilog: CD

Slika br. 16.: Naslovna stranica udžbenika *Razigrani zvuci 2*

Udžbenik glazbene kulture u drugom razredu osnovne škole, *Razigrani zvuci 2* sadrži 35 pjesmica za pjevanje i 31 skladbu za slušanje. Sadržajno vrlo bogat, jasno prikazani znakovi radi li se o slušanju, pjevanju ili sviranju, igranju odnosno plesanju. Upoznaje učenike поближе s metrom i ritmom, zadacima koje zadaje potiče ih određivati tempo i potiče dječju slobodu, kreativnost i ples. Udžbenik daje zadatke i igre. Učeći dinamiku, tempo, ritam i metar nailazimo na mnoštvo sadržaja povezanih s drugim nastavnim predmetima. Primjerice slagalica povezivanja parova slagalice sa zvučnim primjerima. U zadatku se traži prepoznavanje dubokog ili visokog tona, tihe ili glasne glazbe i silaznog ili uzlaznog tona. Uvijek se traži korak više ka prepoznavanju i učenju, samim time i razmišljanju i prepoznavanju onoga što se sluša, pjeva ili svira.

Slušanje glazbe

Za područje slušanja odabrane su ove skladbe:

Vojnička koračnica (R. Schumann); Koračnica (G. Bizet); Cancan (J. Offenbach); Jesen (A. Vivaldi); Lijepa naša domovino (Runjanin – Mihanović); Labud, Osobe s dugačkim ušima, Fosili, Akvarij (C. Saint – Saens); Africa (P. Jazžile); Valcer u As. Duru (J. Brahms); Arja (H. Villa – Lobos); Kanon u D-duru (J. Pachelbell); Spavaj, mala ribice (L. van Bethoveen – V. Matana Matić); Visom leteć, Radujte se narodi, Svim na zemlji, Dobar večer, mi kucamo (tradicijske); Pristupite, vjerni (J. F. Wade); Instrument čarobnjak (B. Sakač); Koračnica patuljaka (E. Grieg); Menuet iz Male noćne muzike (W. A. Mozart); Meksički šešir (tradicijska); Bumbarov let (N. R. Korsakov); Skarazula marazula (nepoznati skladatelj); Uspavanka (Japan); Jelačićeva koračnica (J. Strauss); Ples sa sabljama (A. Hačaturjan); Uspavanka (F. Schubert); Mjesec svibanj je (T. Morley); Badinerie (J. S. Bach); Komedijaši – Galop (D. Kabalevski).

Uspoređujući popis skladbi za slušanje, uočeno je da je iz propisanog programa uzeto 11 jednakih skladbi.

Svaka oznaka za slušanje (zvučnik) popraćena je primjerom za slušanje, korelacijom s drugim predmetom, i zadacima za razgovor. Primjerice obrada skladbe za slušanje u udžbeniku, str. 27, *Johann Pachelbel: Kanon u D-duru* nudi na odabir više opcija za izvođački sastav, ugodaj i tempo. Samim time učenike pobliže upoznaje s osnovnim zadacima pri slušanju glazbe te kakvo što može biti. U ovom primjeru, nudi se sljedeće:

Izvođački sastav: gudaća glazbala; glasovir; gitara

Ugodaj: veseo; miran; tužan

Tempo: spor; brz; umjeren

Nadalje, vrlo maštovito oslikan tj. ilustriran udžbenik prikazuje zanimljive upute, bilo to pokreta za plesanje, izradbe „glazbala“ ili sviranja novih .

Analizom triju udžbenika glazbene kulture za druge razrede osnovne škole, uočeno je da su tri nakladnika, odnosno autori udžbenika *Razigrani zvuci 2*, *Moja glazba 2* i *Glazbene čarolije 2* na popis skladbi za slušanje uzeli samo četiri jednake skladbe. *G.B. Pergolesi: Gdje je onaj cvijetak žuti* ; *C. Saint-Saens: Akvarij; Radujte se narodi (hrvatska tradicionalna pjesma)*; *A. Hačaturjan: Ples sa sabljama*

U udžbenicima slušanje nije najzastupljenija aktivnost i više služe kao pjesmarice, odnosno slikovnice i kao takve učenici ih ne moraju nositi kući, nego mogu ostati u školi.

Tablica br. 2.: prikaz skladbi za slušanje u udžbenicima za drugi razred

SLUŠANJE	Razigrani zvuci	Glazbene čarolije	Moja glazba
DRUGI RAZRED	Vojnička koračnica (R. Schumann); Koračnica (G. Bizet); Cancan (J. Offenbach); Jesen (A. Vivaldi); Lijepa naša domovino (Runjanin – Mihanović); Labud, Osobe s dugačkim ušima, Fosili, Akvarij (C. Saint – Saens); Africa (P. Jazzele); Valcer u As. Duru (J. Brahms); Arja (H. Villa – Lobos); Kanon u D-duru (J. Pachelbell); Spavaj, mala ribice (L. van Bethoven – V. Matana Matic); Visom leteć,	Duet mačaka (G. Rossini); Mala noćna muzika (W.A. Mozart); Ples sa sabljama iz baleta „Gajane“ (A. Hačaturjan); Jesen (Vivaldi); Gdje je onaj cvijetak žuti (Pergolesi); Dječja simfonija (W. A. Mozart); Zima iz „Četiri godišnja doba“ (A. Vivaldi); Radujte se narodi (narodna); Svim na zemlji	Gdje je onaj cvijetak žuti (G. B. Pergolesi); Akvarij (C. Seint-Saens); Klokani (C. Sains-Saens); Mali zoo / Leptir, Muha, Pauk (J. Magdić); Zima (A. Vivaldi); Radujte se narodi (hrvatska tradicionalna pjesma); Svim na zemlji mir, veselje (hrvatska tradicionalna pjesma); Jelačić koračnica (J. Strauss); Neobična priča (Z. Šljivac); Valentinovo

	<p>Radujte se narodi, Svim na zemlji, Dobar večer, mi kucamo (tradicijske); Pristupite, vjerni (J. F. Wade); Instrument čarobnjak (B. Sakač); Koračnica patuljaka (E. Grieg); Menuet iz Male noćne muzike (W. A. Mozart); Meksički šešir (tradicijska); Bumbarov let (N. R. Korsakov); Skarazula marazula (nepoznati skladatelj); Uspavanka (Japan); Jelačićeva koračnica (J. Strauss); Ples sa sabljama (A. Hačaturjan); Uspavanka (F. Schubert); Mjesec svibanj je (T. Morley); Badinerie (J. S. Bach); Komedijaši – Galop (D. Kabalevski).</p>	<p>(narodna); Sretan cvrčak (D. Kovačić); Air (J. S. Bach); Klokan i Fosili, Akvarij i Labud iz „Karnevala životinja“ (C. Saint – Saens); Instrument čarobnjak (B. Sakač); Stari dubrovački plesovi (I. L. Kalinski); Sjećanje na Alhambru (F. Tarrega); Pobjednička koračnica iz opere „Aida“ (G. Verdi).</p>	<p>(Z. Šljivac); Instrument čarobnjaka (B. Sakač); Menuet (W. A. Mozart); Bumbarov let (N. Rimski-Korsakov); Uspavanka (F. Schubert); Stari dalmatinski plesovi (ob. B. ŠEGOVIĆ); Lijepa naša domovino (A. Mihanović - J. Runjanin); Dječija simfozija (L. Mozart); Fosili (C. Sint-Saens); Proljeće (R. Schumann); Ples sa sabljom (A. Hačaturjan); Vojnička koračnica (R. Schumann);</p>
--	---	--	--

Tablica br. 2.

10.TREĆIRAZRED

a. Udžbenik br. 7.

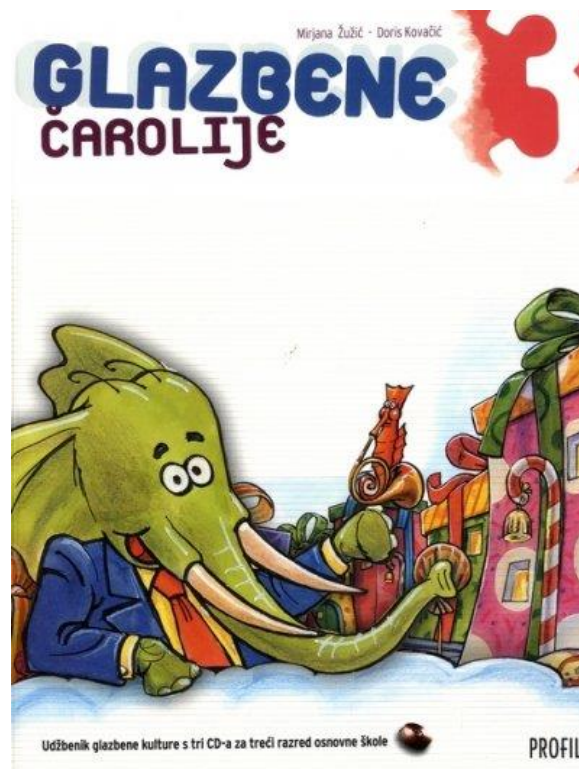
Udžbenik glazbene kulture za 3. razred osnovne škole, *Glazbene čarolije 3*

Autor: Mirjana Žužić – Doris Kovačić

Nakladnik: Profil, 2. izdanje, 2007.

Ilustrator: Zvonimir Hrupec

Prilog: 3 CD-a

Slika br. 17.: Prikaz naslovne strane udžbenika *Glazbene čarolije 3*

Glazbene čarolije 3, udžbenik glazbene kulture za treći razred, sadržaj dijeli na 17 skladbi za slušanje, 1 igrokaz, 4 brojalice, 2 glazbene igre i 28 pjesmica.

Kroz pjesmu, sliku i igru vodi učenike tokom školske godine i dalje prateći likove slona, žirafe i morskog konjica. Po prvi put se spominje glazbeno pismo, odnosno note i prikazuje ih u obradi pjesmice. Razgovorom likova upoznaje učenike s nepoznatim pojmovima. Npr.:

Dora: Vatroslave, znaš li tko su pijanisti?

Vatroslav: Naravno, Dora! To su glazbenici koji sviraju glasovir.

Sviranje i dalje samo jednostavnim udaraljka, bez učenja nota i sl. Koriste se udaraljke poput štapića, bubnja ili pljeskanje rukama.

Slušanje glazbe

Pijanisti, Kraljevska koračnica lava (C. Saint – Saens); Valcer i polka-Jazz, suita (D. D. Šostaković); Ples šećerne vile (P. I. Čajkovski); Bubnjar (M. Miletić); Elegija i humoreska (R. Matz); For unto us a Child is born (Rodi nam se djetesce) (G. F. Handel); Stara ura igra polku (R. Matz); Magarac i kukavica (A. E. M. Gretry); Koncert za flautu, harfu i gudače, III. Stavak: Allegro (J. Haydn); Dječak Deni (tradicijska iz Irske); Suita iz operete op. 105 – Plesovi (D. D. Šostaković); Čežnja za proljećem (W. A. Mozart); Svibanj je (T. Morley); Lijepa naša, hrvatska himna (J. Runjanin); Peća i vuk (S. S. Prokofjev); Igra vode (M. Ravel).

Uspoređujući sadržaj skladbi za slušanje s HNOS-om primjećujemo da je jednaka samo jedna skladba i to himna Republike Hrvatske. Najzastupljenije područje u knjizi je pjevanje, korelacija je sve veća s ostalim nastavnim predmetima i primjerena je uzrastu djece trećih razreda osnovne škole.

Uočeno je da je uzeto šest skladbi s propisanog programa HNOS-a za slušanje.

b. Udžbenik br. 8.

Udžbenik glazbene kulture za 3. razred osnovne škole, *Razigrani zvuci 3*

Autor: Ana Stanišić i Vladimir Jandrašek

Nakladnik: Školska knjiga, Zagreb, 2007

Ilustracije: Branka Nikolić – Nara

Prilog: 2 CD-a

Slika br. 18.: Prikaz naslovne strane udžbenika *Razigrani zvuci 3*

Slušanje glazbe

Skladbe za slušanje:

Dudaš (F. Pintarić); *Stara ura igra polku* (R. Matz); *Osobe dugih ušiju, Magarci, Kukavica u šumi* (C. Saint – Saens); *Glasanje ptica*; *Koja peć svira*; *Menuet* (L. Boccherini); *Zvukovi zvona* (A. Stanišić); *U to vrijeme godišta, Veselje ti navješćujem* (božićna tradicijska pjesma);

Gle igre li krasne (W. A. Mozart); Ples Šećerne vile (P. Iljič Čajkovski); Peća i vuk (S. S. Prokofjev); Moja diridika (obradio Emil Cossetto); Slon (S. Saint - Saens); Cvrčak pred mikrofonom, Gudba za kolo horvatsko (I. Lhotka- Kalinski); Lijepa naša domovino (J. Runjanin – A. Mihanović); Čežnja za proljećem (W. A. Mozart); Dječja simfonija (L. Mozart I. stavak- Allegro); Dječja srca (Lj. Goran); Humoreska (A. Dvorak)

Usporedbom popisa skladbi za slušanje propisanog HNOS-a i popisa skladbi za slušanje iz udžbenika Razigrani zvuci 3, uočeno je da je uzeto samo 9 jednakih skladbi.

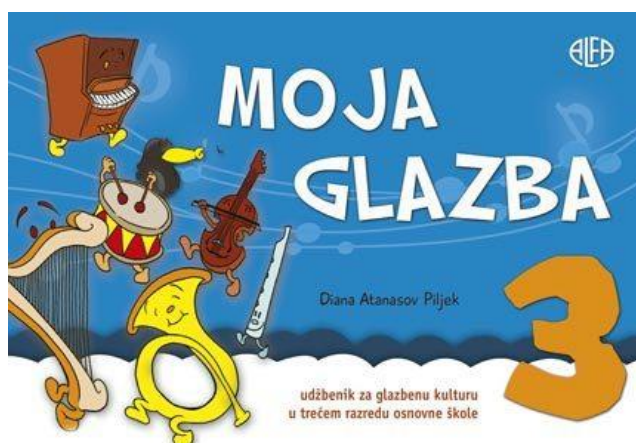
c. Udžbenik br. 9.

Udžbenik glazbene kulture za 3. razred osnovne škole, **Moja glazba 3**

Nakladnik: Alfa, 2015.

Autor: Diana Antanasov- Piljek

Ilustracije: Maja Duvnjak

Slika br. 19.: Naslovna stranica udžbenika *Moja glazba 3*

U udžbeniku nalazimo mnoštvo umjetničkih i narodnih pjesama. U ovom udžbeniku se za razliku od prethodnih koriste note, a ne više simboli. Prikazane su koreografije za pojedine pjesme, korelacijom s drugim predmetima, npr. Tjelesna i zdravstvena kultura potiče stvaralaštvo i kreativnost u izvođenju plesa. Također, sadrži i reprodukcije slika koje učenici

trebaju povezati s određenom skladbom, a nakon toga i s izvođačkim sastavom. U udžbeniku se to naziva glazbeni kviz.

Slušanje

Menuet (L. Boccherini); Gle, igre li krasne (W. A. Mozart); Moja diridika (ob. E. Cossetto); Magarac i kukavica (A. Gretry); U to vrijeme godišta, Veselje ti navješćujem (hrvatska tradicionalna pjesma); Labud, Slon, Završna koračnica (C. Saint-Saens); Humoreska (A. Dvorak); Čežnja za proljećem (W. A. Mozart); Peća i vuk (S. S. Prokofjev); Ples šećerne vile (P. I. Čajkovski); Toccata u d- molu (J. S. Bach); Lijepa naša domovina (J. Runjanin); Dudaš (F. Pintarić); Stara ura igra polku (R. Matz); Elegija i humoreska (R. Matz); Pjanisti (C. Saint-Saens); Gudba za kolo horvatsko (I. L. Kalinski).

Uspoređujući skladbe za slušanje propisane programom i one uzete u sadržajima udžbenika, autori su na svoje popise odabrali samo 6 istih skladbi. A to su: *P.I. Čajkovski: Ples šećerne vile; R. Matz: Stara ura igra polku; A.E.M. Gretry: Magarac i kukavica; W.A. Mozart: Čežnja za proljećem; J. Runjanin: Lijepa naša domovino; S.S. Prokofjev: Peća i vuk*

Tablica br. 3.: Popis skladbi za slušanje u udžbenicima za treći razred

SLUŠANJE GLAZBE	Razigrani zvuci 3	Glazbene čarolije 3	Moja glazba 3
	Dudaš (F. Pintarić); Stara ura igra polku (R. Matz); Osobe dugih ušiju, Magarci, Kukavica u šumi (C. Saint – Saens); Glasanje ptica; Koja peć svira; Menuet	Pijanisti, Kraljevska koračnica lava (C. Saint – Saens); Valcer i polka- Jazz suita (D. D. Šostaković); Ples šećerne vile (P. I. Čajkovski); Bubnjar (M.	Menuet (L. Boccherini); Gle, igre li krasne (W. A. Mozart); Moja diridika (ob. E. Cossetto); Magarac i kukavica (A. Gretry);

<p>TREĆI RAZRED</p>	<p>(L. Boccherini); Zvukovi zvona (A. Stanišić); U to vrijeme godišta, Veselje ti navješujem (božićna tradicijska pjesma); Gle igre li krasne (W. A. Mozart); Ples šećerne vile (P. Iljič Čajkovski); Peća i vuk (S. S. Prokofjev); Moja diridika (obradio Emil Cossetto); Slon (S. Saint-Saens); Cvrčak pred mikrofonom, Gudba za kolo horvatsko (I. Lhotka- Kalinski); Lijepa naša domovino (J. Runjanin – A. Mihanović); Čežnja za proljećem (W. A. Mozart); Dječja simfonija (L. Mozart I. stavak- Allegro); Dječja srca (Lj. Goran); Humoreska (A. Dvorak)</p>	<p>Miletić); Elegija i humoreska (R. Matz); For unto us a Child is born (Rodi nam se djetešce) (G. F. Handel); Stara ura igra polku (R. Matz); Magarac i kukavica (A. E. M. Gretry); Koncert za flautu, harfu i gudače, III. Stavak: Allegro (J. Haydn); Dječak Deni (tradicijska iz Irske); Suita iz operete op. 105 – Plesovi (D. D. Šostaković); Čežnja za proljećem (W. A. Mozart); Svibanj je (T. Morley); Lijepa naša, hrvatska himna (J. Runjanin); Peća i vuk (S. S. Prokofjev); Igra vode (M. Ravel).</p>	<p>U to vrijeme godišta, Veselje ti navješujem (hrvatska tradicionalna pjesma); Labud, Slon, Završna koračnica (C. Saint-Saens); Humoreska (A. Dvorak); Čežnja za proljećem (W. A. Mozart); Peća i vuk (S. S. Prokofjev); Ples šećerne vile (P. I. Čajkovski); Toccata u d- molu (J. S. Bach); Lijepa naša domovina (J. Runjanin); Dudaš (F. Pintarić); Stara ura igra polku (R. Matz); Elegija i humoreska (R. Matz); Pjanisti (C. Saint-Saens); Gudba za kolo horvatsko (I. L. Kalinski)</p>
----------------------------	---	--	--

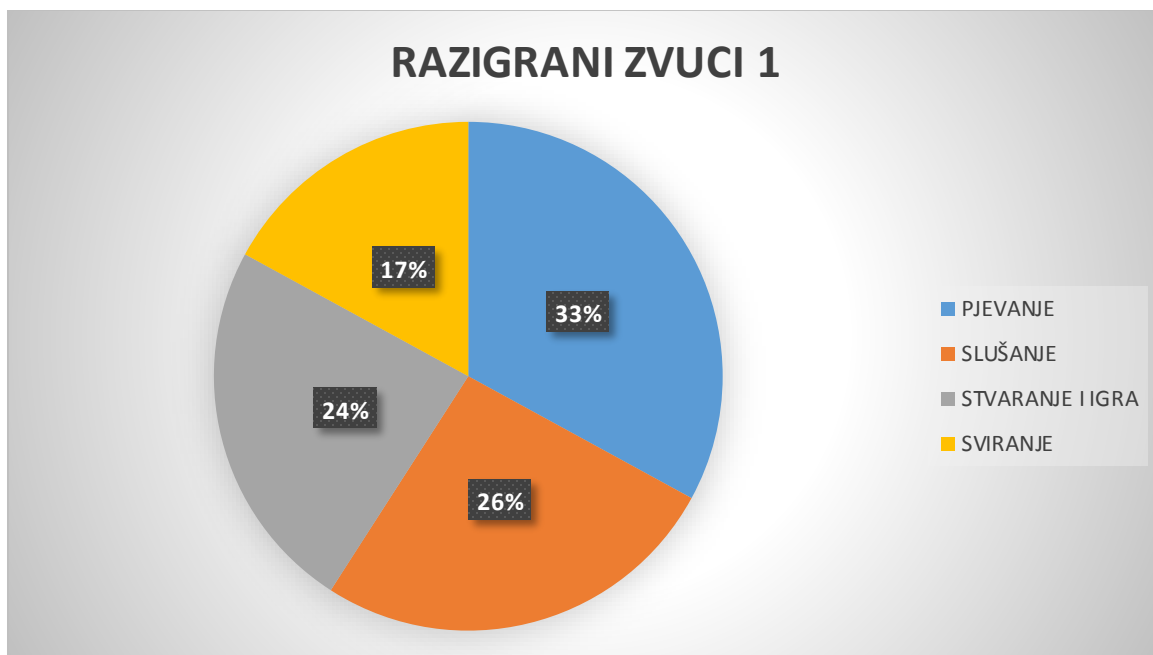
Tablica br. 3.

11.REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Analizom udžbenika *Moja glazba (1, 2, 3)*, *Razigrani zvuci (1, 2, 3)* i *Glazbene čarolije (1, 2, 3)* različitih nakladnika – Alfa, Školska knjiga i Profil istražili smo je li sadržaj slušanja glazbe adekvatno obrađeno u gore navedenim udžbenicima i je li slušanje najzastupljenija aktivnost na satu glazbene kulture. U ovom slučaju, sadržaji udžbenika ne podudaraju se s hipotezama koje navode da je slušanje najzastupljenija aktivnost.

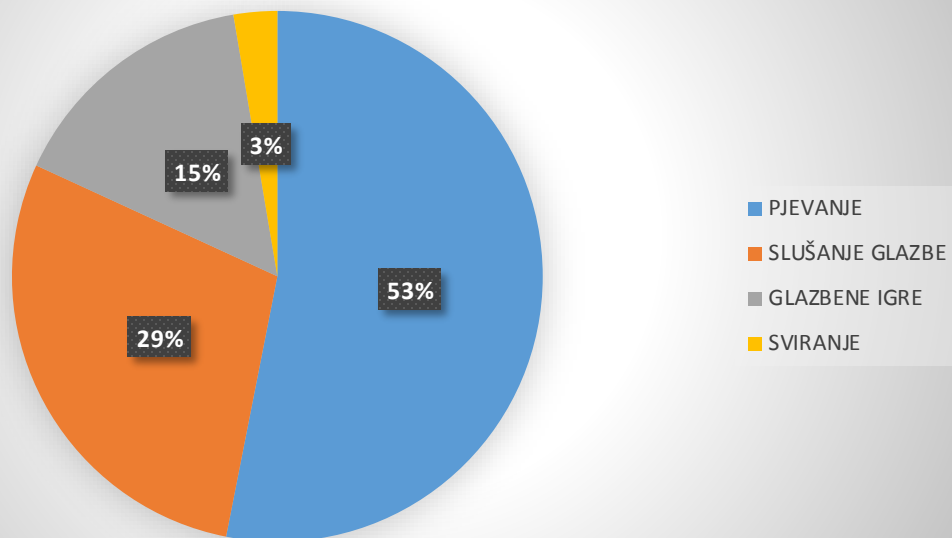
Prikazom grafikona prikazujemo koliko je zastupljeno slušanje. Podjela u grafikonima prati podjelu sadržaja prema udžbenicima.

a. PRVI RAZRED

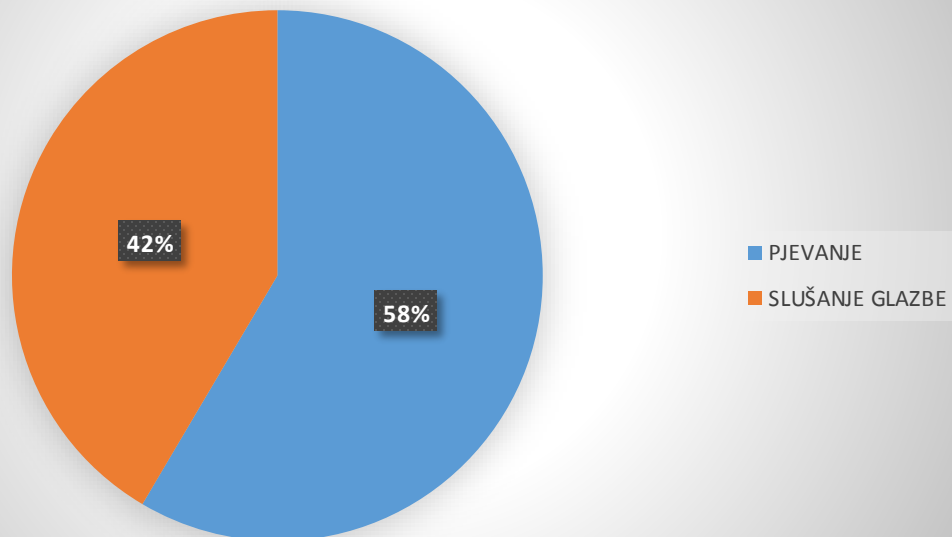
Razigrani zvuci 1

GLAZBENE ČAROLIJE 1

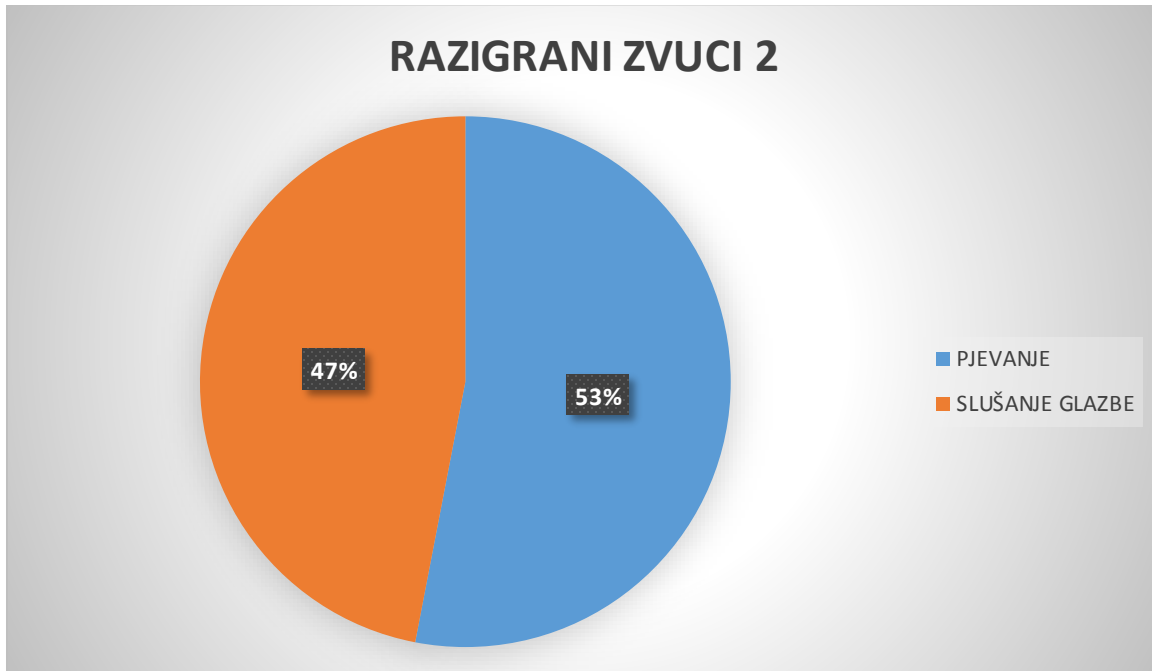
Glazbene čarolije 1

MOJA GLAZBA 1

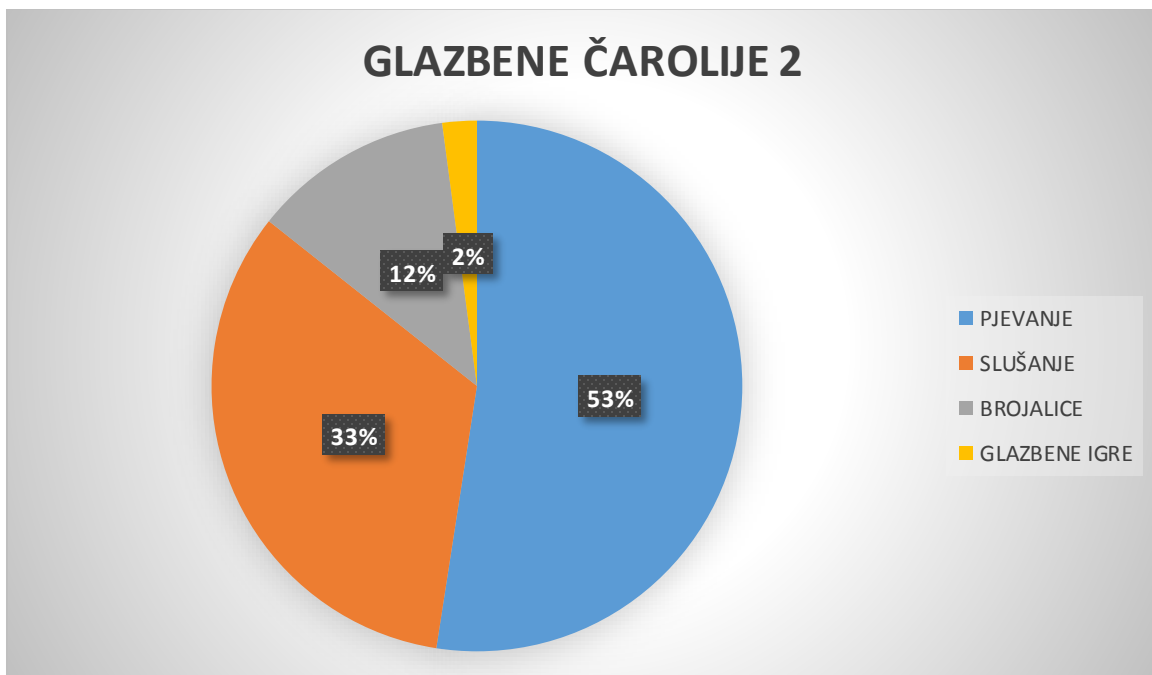

Moja glazba 1

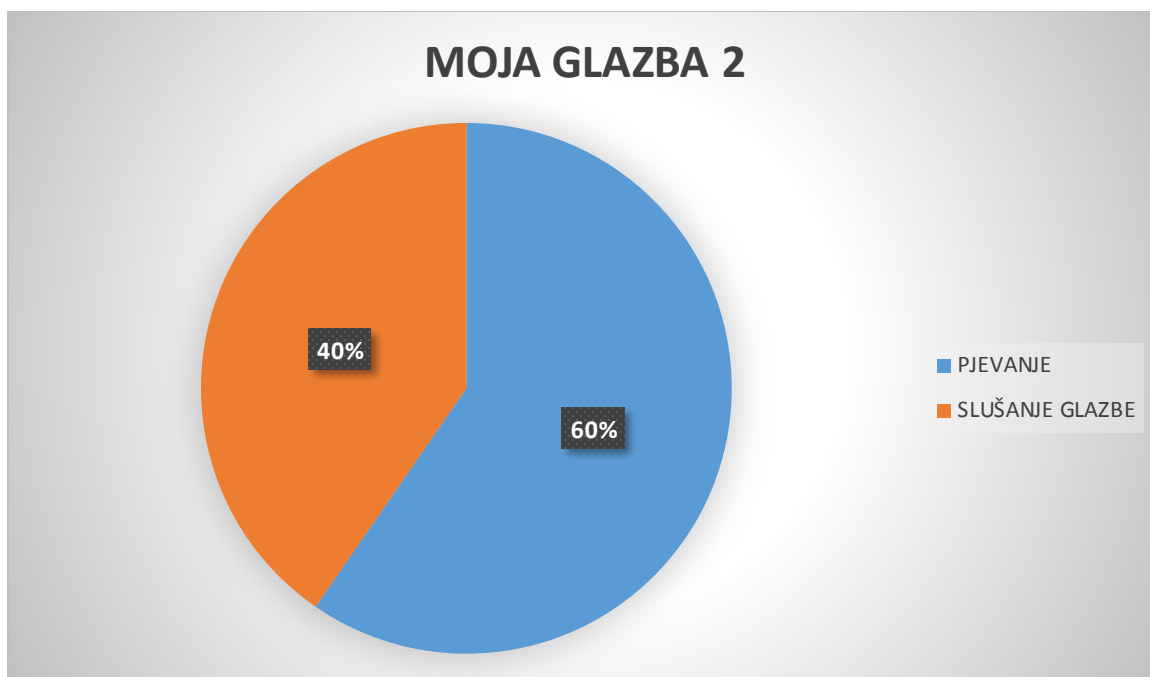
b. DRUGI RAZRED

Razigrani zvuci 2

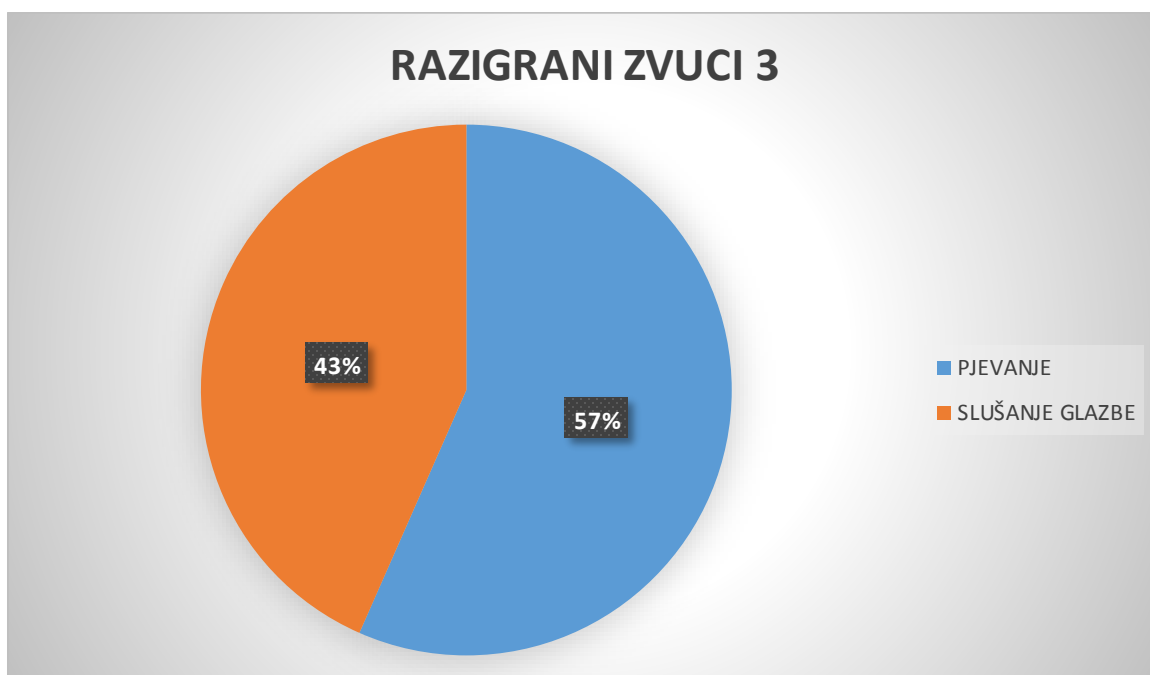

Glazbene čarolije 2

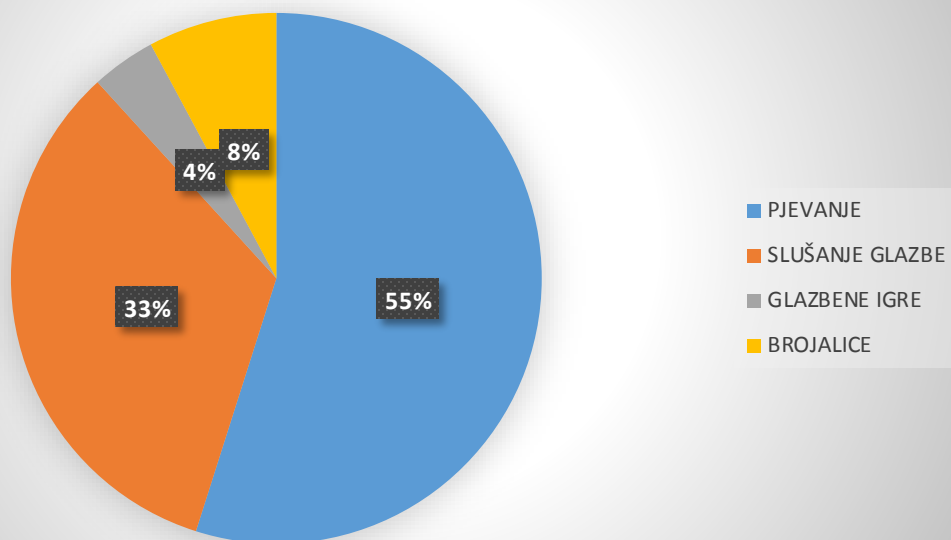
Moja glazba 2

c. TREĆI RAZRED

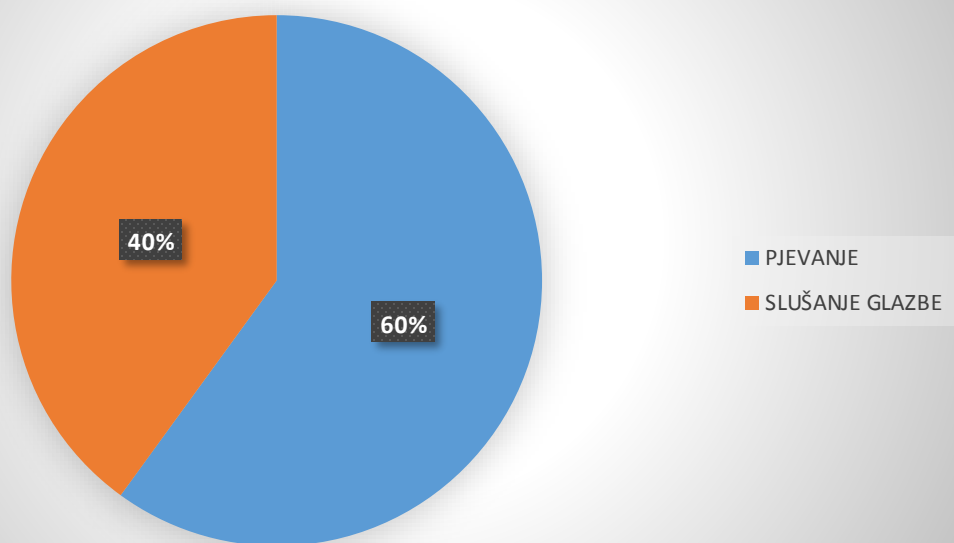
Razigrani zvuci 3

GLAZBENE ČAROLIJE 3

Glazbene čarolije 3

MOJA GLAZBA 3

Moja glazba 3

Promatrajući grafikone možemo uočiti kako ni u jednom udžbeniku koji je analiziran u ovom istraživanju, slušanje glazbe nije najzastupljenija aktivnost na satu glazbene kulture. Udžbenici nakladnika Školska knjiga *Razigrani zvuci (1, 2, 3)* imaju najveći udio slušanja glazbe, ali je pjevanje ipak zastupljenije. Udžbenici *Glazbene čarolije (1, 2 i 3)* adekvatno su obradili aktivnost slušanja glazbe, ali ipak s premalim sveukupnim udjelom u sadržaju, veći dio odnosi se na pjevanje. Udžbenici *Moja glazba (1, 2 i 3)* od učenika traže crtanje, pjevanje i čitanje odnosno praćenje notnih zapisa. Slušanje glazbe u ovom udžbeniku također nije najzastupljenija aktivnost na satu glazbene kulture.

12.ZAKLJUČAK

U ovom diplomskom radu istraženo je i analizirano devet udžbenika za Glazbenu kulturu. Istraživanje je bazirano na sadržaju koji se ponajviše dotiče slušanja glazbe, a cilj je bio potvrditi sljedeće hipoteze: *slušanje je najzastupljenija aktivnost u nastavi glazbene kulture, sadržaj slušanja je adekvatno obrađen u udžbenicima za glazbenu kulturu*. Nadalje, vidjeti i je li slušanje kao što je propisano najzastupljenija aktivnost na satu glazbene kulture i jesu li udžbenici adekvatno obrađeni, tj. zaključiti prate li udžbenici također tu misao.

Rezultati istraživanja pokazali su da nijedan od analiziranih devet udžbenika koji se koriste u prva tri razreda osnovne škole nema sadržajno dovoljno skladbi za područje slušanja glazbe da bi se ostvarilo kao najzastupljenije. U udžbenicima koji su gore navedeni najviše sadržaja odnosi se na pjevanje, također, uočili smo kako je tijekom prelaska u više razrede, odnosno u udžbenicima za drugi i treći razred ipak sadržaj za slušanje glazbe zauzeo nešto veći udio u udžbeniku.

Udžbenici *Razigrani zvuci 1, 2 i 3*, najviše prate propisani program (HNOS) za sadržaj slušanja glazbi, a udžbenici se međusobno uvelike razlikuju u sadržaju, ali i u metodičkoj obradi.

13.SAŽETAK

Slušanje glazbe kao neizostavna aktivnost na satu Glazbene kulture

Ovaj diplomski rad govori o zastupljenosti sadržaja za slušanje glazbe u udžbenicima za glazbenu kulturu za prva tri razreda osnovne škole. Dotiče se povijesti uvođenja glazbenog odgoja od samih početaka do danas, ističe važnost učitelja kao voditelja kroz glazbenu edukaciju, kao osobe od bitne važnosti za rast učenikovog samopouzdanja, glazbenih vještina i odgoja. Glazbeni odgoj, odnosno sati glazbene kulture u školama često padaju u drugi plan i zanemareni su zbog ostalih nastavnih predmeta, tako i slušanje glazbe na samom satu Glazbene kulture. U ovom radu analizirali smo jesu li udžbenici prikladni i koristeći se njima hoće li aktivnost slušanja glazbe biti najzastupljenija aktivnost na satu Glazbene kulture. U jednom od poglavlja naveden je propisani program (HNOS) koji je osnova planiranja i stvaranja udžbenika. U radu je prikazano i što je slušanje glazbe i kakvo sve ono može biti te podudaraju li se preferencije učenika i ponuđeni program.

Ključne riječi: *slušanje glazbe, analiza udžbenika, Glazbena kultura, učitelj, učenik*

14.SUMMARY

Listening to music as an inevitable activity in music class

This graduate work is talking about the representation of material for music listening in textbooks for music class in first three grades of primary school. It concerns the history of introduction of music education from the very beginning to today and highlights the importance of teachers as guides through music education, as persons of importance for the growth of pupil's self-confidence, music skills and education. Music education, aka music classes in schools are often less important and neglected because of other school subjects and therefore even listen to music during the class itself is disregarded and overlooked. In this paper, we analysed whether or not textbooks are appropriate, and by using them, will the activity of listening to music be the prevalent activity during music class. In one of the chapters curriculum (HNOS) is listed, which is the foundation of planning and creating textbooks. In the paper it is also shown what listening to music is, how it can be, and whether the preferences of students coincide with the curriculum available.

Key words: *listening to music, music class, curriculum, textbook, teacher, student*

15.LITERATURA

1. Antanasov – Piljek, D. (2015). *Moja glazba 1; udžbenik glazbene kulture za prvi razred*, Zagreb, Alfa
2. Antanasov – Piljek, D.,(2009). *Moja glazba 2; udžbenik glazbene kulture za drugi razred*, Zagreb, Alfa
3. Antanasov – Piljek, D.,(2014). *Moja glazba 3; udžbenik glazbene kulture za treći razred*, Zagreb, Alfa
4. Brđanović; D. (2012). Glazbene preferencije učenika srednje glazbene škole. Preuzeto: <http://hrcak.srce.hr/138830>
5. Dobrota i Reić Ercegovac (2011). Povezanost između glazbenih preferencija sociodemografskih značajki i osobna ličnosti iz petafaktorskog modela: Split. Preuzeto: 29. lipanj, 2017. <http://hrcak.srce.hr/68693>
6. Dobrota, S. i Ćurković (2016). Glazba W. A. Mozarta u nastavi glazbe nižih razreda osnovne škole. Preuzeto: 29. lipanj, 2017. <http://hrcak.srce.hr/167669>
7. Dobrota, S. i Ćurković, G. (2006). Glazbene preferencije djece mlađe školske dobi. *Život i škola*, 15-16, 105 – 114. Preuzeto, 4. Srpanj, 2017. <http://hrcak.srce.hr/file/39465>
8. Dobrota, S. i Kovačević (2007). Interkulturalni pristup nastavi glazbe, preuzeto: 4. srpanj, 2017. <http://hrcak.srce.hr/118349>
9. Habuš-Rončević, S. (2014). Neke suvremene uloge odgojitelja u glazbenom odgoju djece rane i predškolske dob. Preuzeto: 29. lipanj, 2017. <http://hrcak.srce.hr/137253>
10. Jandrašek i Ivaci (2014). *Razigrani zvuci 2; udžbenik glazbene kulture za drugi razred*, Zagreb, Školska knjiga
11. Košta, T. (2007). Temeljne sastavnice nastavnog plana i programa za glazbenu kulturu u osnovnoj školi- filozofija i ciljevi predmeta: *Theoria*, br. 9. Preuzeto: 29. lipanj, 2017. <http://hdgt.hr/wp-content/uploads/sites/184/2014/10/Theoria-09.pdf>
12. Krstić, J. i Milić, R. (2009). *Ja, Glazboplovac*, Split: Udruga Split, zdravi grad
13. Malić, I. (1986). *Koncepcija suvremenog udžbenika*,; Zagreb, Školska knjiga
14. Manasteriotti, V. (1978). *Muzički odgoj na početnom stupnju: methodske upute za odgajatelje i nastavnike razredne nastave*, Zagreb, Školska knjiga
15. Martinović, V. (2015). Umjetnička glazba i oblikovanje kulturnog identiteta učenika. Preuzeto: 29. lipanj, 2017. <http://hrcak.srce.hr/153129>
16. Mužić, V. (1999). *Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja*; Zagreb: Educa
17. *Nastavni plan i program za osnovnu školu*. (2006). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Preuzeto: 29. lipanj, 2017. http://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf
18. Poljak (1980). *Didaktičko oblikovanje udžbenika i priručnika*: Zagreb: Školska knjiga
19. Požgaj, J. (1988). *Metodika nastave glazbene kulture u osnovnim školama*, Zagreb: Školska knjiga
20. Rojko, P. (2005). HNOS za glazbenu nastavu, *Tonovi*, 45/46, 5-16.

21. Rojko, P. (2012) Metodika nastave glazbe: teorijsko- tematski aspekti. Preuzeto: 29. lipanj, 2017. https://bib.irb.hr/datoteka/566005.ROJKO_Metodika_nastave_glazbe_Teorijsko_tematski_aspekti.pdf
22. Rojko, P., (1996). Metodika nastave glazbe: teorijsko - tematski aspekti. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera. Pedagoški fakultet.
23. Rojko, P., (2005). Metodika glazbene nastave - praksa II. dio. Zagreb: Jakša Zlatar.
24. Rojko, P., (2007). Umjetnost u odgoju i obrazovanju: cammon sense ili zabluda?. Zagreb: Tonovi. 50. 51-59.
25. Sims, Wendy L., (1990). Sound Approaches to Elementay Music Listening Music Educators Journal. Preuzeto: 29. lipanj, 2017. <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.2307/3397880?journalCode=mej>
26. Stanišić i Jandrašek (2007). *Razigrani zvuci 3; udžbenik glazbene kulture za treći razred*, Zagreb, Školska knjiga
27. Stanišić, Jandrašek i Šimunov (2009). *Razigrani zvuci 1; udžbenik glazbene kulture za prvi razred*, Zagreb: Školska knjiga
28. Svalina, V. (2015). Kurikulum nastave glazbene kulture i kompetencije učitelja za poučavanje glazbe: Osijek. Preuzeto: 29. lipanj, 2017. http://www.academia.edu/12245782/Kurikulum_nastave_glazbene_kulture_i_kompetencije_u%C4%8Ditelja_za_pou%C4%8Davanje_glazbe
29. Šulentić Begić J., (2009). Slušanje glazbe u osnovnoškolskoj nastavi , 53, 65-74.
30. Šulentić Begić, J. (2006) Primjena otvorenog modela nastave glazbe. *Život i škola*, 15-16, 97-104.
31. Šulentić Begić, J. (2009). Glazbeni ukus učenika osnovnoškolske dobi. *Tonovi*, 53, 65-74
32. Šulentić Begić, J. (2010). Slušanje glazbe u osnovnoškolskoj nastavi. Preuzeto: 4.srpanj, 2017. https://bib.irb.hr/datoteka/475708.Sluanje_glazbe_u_osnovnokolskoj_nastavi.doc
33. Šulentić Begić, J. (2013). Kompetencije učitelja primarnog obrazovanja za poučavanje nastave glazbe. *Život i škola*, 59 (1), 252-26
34. Šulentić Begić, J., Rado, M. (2013). Udžbenik glazbene kulture u prva tri razreda osnovne škole. *Tonovi*, 62, 18-26.
35. Vukasović, A. (2001). *Pedagogija*: Zagreb, Hrvatski katolički zbor „MI“
36. Žužić i Kovačić (2007). *Glazbene čarolije 1; udžbenik glazbene kulture za prvi razred*, Zagreb, Profil
37. Žužić i Kovačić (2012). *Glazbene čarolije 2; udžbenik glazbene kulture za drugi razred*, Zagreb, Profil
38. Žužić i Kovačić (2012). *Glazbene čarolije 3; udžbenik glazbene kulture za treći razred*, Zagreb, Profil

16. ŽIVOTOPIS

OSOBNI PODACI

Ime i prezime: Ana Vidović

Datum rođenja: 28.10.1993.

Mjesto rođenja: Trbovlje, Slovenija

Državljanstvo: hrvatsko

Adresa prebivališta: Požari 43, 33000, Virovitica

Telefonski broj(evi): 0989307876

E-mail: ana281050@gmail.com

OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

- Studentica pete godine Sveučilišta u Zadru – Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja: učiteljski studij (Godina upisa: 2012.)
- Jezična gimnazija Petra Preradovića, Virovitica(2008. – 2012.)
- Osnovna škola Vladimir Nazor, Virovitica (2000. – 2008.)
- Osnovna glazbena škola Jan Vlašimsky (2002. – 2008.)

OSNOVNE VJEŠTINE I KOMPETENCIJE

- materinski jezik: hrvatski jezik
- drugi jezici: engleski jezik, njemački jezik
- Iskustvo rada na računalu: Microsoft Office, Internet

DRUGE VJEŠTINE I KOMPETENCIJE

- Sklonost timskom radu
- Dobre komunikacijske vještine
- Vozačka dozvola (B kategorija)

17.POPIS TABLICA

Tablica br. 4.

Popis skladbi za slušanje u prva tri razreda osnovne škole prema Nastavnom planu i programu za osnovnu školu iz 2006.g.

1.razred	2.razred	3.razred
<i>Slušanje glazbe</i>	<i>Slušanje glazbe</i>	<i>Slušanje glazbe</i>
Antun Mihanović - Josip Runjanin: Lijepa naša domovino; Ludwig van Beethoven: Ptičja tuga; Jean Baptiste Lully: Dok mjesec sja (dječji zbor); Robert Schumann: Divlji jahač (iz Albuma za mlade, op. 68.); Robert Schumann: Radostan seljak (iz Albuma za mlade, op.68.); Dmitrij Šostakovič: Koračnica; Miroslav Miletić: Bubnjar; Modest Petrović Musorgski: Ples pilića (iz ciklusa Slike s izložbe); Camille Saint-Saëns: Pijetao i kokoši (iz ciklusa Karneval životinja); Ludwig van Beethoven: Za Elizu(samo tema);	Antun Mihanović - Josip Runjanin: Lijepa naša domovino; Robert Schumann: Vojnička koračnica (Album za mlade, op. 68); Franz Schubert: Uspavanka (dječji zbor+klavir); Ivo Lhotka Kalinski: Stari dubrovački plesovi; Josip Magdić: Mali zoo (Leptir, Muha, Pauk); Antonio Vivaldi: Zima; Camille SaintSaëns: Klokani, Akvarij, Fosili (iz ciklusa Karneval životinja); Nikolaj Rimski-Korsakov: Bumberov let (Priča o caru Saltanu); Leopold Mozart: Dječja simfonija (svi stavci, ali pojedinačno); Wolfgang	Antun Mihanović - Josip Runjanin: Lijepa naša domovino; Wolfgang Amadeus Mozart. »Čežnja za proljećem (dječji zbor); Wolfgang Amadeus Mozart: Das klinget so herrlich das klinget so schön - zbor sa zvončićima (iz opere Čarobna frula: Finale 1. čina); Andrè-Ernest-Modeste Grètry: Magarac i kukavica (dječji zbor); Emil Cossetto: Moja diridika (zbor i tamb. ork.); Fortunat Pintarić: Dudaš; Rudolf Matz: Stara ura igra polku; Rudolf Matz: Elegija i humoreska; Antonin Dvorák: Humoreska; Camille Saint-Saëns: Labud (iz ciklusa Karneval životinja); Camille Saint Saëns: Pijanisti (iz ciklusa

Wolfgang Amadeus Mozart: Sonata za klavir u A-duru, KV 331, 3. stavak (Alla turca); Sergej Prokofjev: 1. simfonija u D-duru (≈Klasična«), op. 25: 3. stavak Gavota; Pero Gotovac: En, ten, tini; Boris Krnic: Medo pleše; Bela Bartok: Igra. Narodna: Narodi nam se.	Amadeus Mozart: Menuet (3. stavak, Mala noćna muzika KV 525); Aram Hačaturijan: Ples sa sabljama (iz baleta Gajane); Giovanni Battista Pergolesi: Gdje je onaj cvjetak žuti (dječji zbor); xxxx: Radujte se narodi; xxxx: Svim na zemlji mir, veselje; Robert Schumann: Proljeće; Johann Strauss: Jelačić koračnica; Branimir Sakač: Instrument čarobnjak.	Karneval životinja); Camille Saint-Saëns: Slon (iz ciklusa Karneval životinja); Camille Saint-Saëns: Završna koračnica (iz ciklusa Karneval životinja); Ivo Lhotka Kalinski: Gudba za kolo horvatsko; Sergej Prokofjev: Peća i vuk; Luigi Boccherini: Menuet; Petar Iljič Čajkovski: Ples šećerne vile.
--	--	--

Tablica

Tablica br. 1.: Popis skladbi za slušanje u udžbenicima za prvi razred.....	26
Tablica br. 2.: Popis skladbi za slušanje u udžbenicima za drugi razred.....	35
Tablica br. 3.: Popis skladbi za slušanje u udžbenicima za treći razred.....	41
Tablica br.4.: Popis skladbi za slušanje u prva tri razreda prema nastavnom planu i programu za osnovnu školu iz 2006.....	56